Ազգ
Azg
armenian daily
8 ՕԳՈՍՏՈՍ 1997, ՈՒՐԲԱԹ #148 (1403)

Կիպրոսը դատապարտում է կղզու հյուսիսային մասը բռնակցելու Թուրքիայի փորձերը

ՆԻԿՈՍԻԱ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «ՄԱԿ-ի հովանու ներքո ձեռնարկված բանակցությունները, որոնց նպատակն է հասնել Կիպրոսի խնդրի կարգավորման, պետք է շարունակվեն՝ հակառակ Թուրքիայի կողմից գրավված կղզու հյուսիսային մասը մասնակիորեն բռնակցելու նրա փորձերին», հայտարարել է Կիպրոսի կառավարության պաշտոնական ներկայացուցիչ Մանոլիս Խրիստոֆիդիսը: Ինչպես հաղորդել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, մեկնաբանելով «մասնակի միավորման» մասին Անկարայի եւ բռնազավթված տարածքում նրա խամաճիկային վարչակարգի միջեւ չորեքշաբթի օրը ստորագրված համաձայնագիրը, նա նշել է, որ դա «լրացուցիչ խնդիրներ ստեղծելու Թուրքիայի սպառնական քաղաքական մարտավարության» քայլերից է: Նա Անկարայի գործողությունները բնութագրել է որպես Եվրամիությանը եւ ՄԱԿ-ին ճնշման ենթարկելու եւ իր դիրքորոշումը պարտադրելու ձգտում: Խրիստոֆիդիսն ասել է, որ Կիպրոսը համապատասխան զեկույց կներկայացնի միջազգային կազմակերպություններին Անկարայի զավթողական քայլերի առթիվ: Կիպրոսի նախագահ Գ. Քլերիդեսն այն կարծիքին է, որ թուրքական զորքերի կողմից բռնազավթված կղզու հյուսիսային մասը Թուրքիային մասնակիորեն միացնելու համաձայնագիրը նպատակամղված է այն բանին, որ կիպրահունական կողմը հրաժարվի Շվեյցարիայում կիպրաթուրքերի առաջնորդ Ռաուֆ Դենքթաշի հետ ուղղակի բանակցությունների երկրորդ փուլին մասնակցելու իր որոշումից, որոնք պետք է սկսվեն օգոստոսի 11-ին:

ՍՊԻՏԱԿ ՏՈՒՆ

Ինչն է ընդհանուր Վաշինգտոնի եւ Բաքվի համար

ԱՄՆ Սպիտակ տան մամլո քարտուղարությունը հրապարակել է Բիլ Քլինթոնի եւ Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի՝ օգոստոսի 1-ին ստորագրած միացյալ հայտարարության հիմնական դրույթները, որոնք ընդգրկում են երկկողմանի համագործակցության բազմաթիվ ոլորտներ: Դրանում ընդգծված է ավելի սերտորեն համագործակցելու՝ երկու նախագահների պատրաստակամությունը:

Միացյալ հայտարարությունը, ըստ Սպիտակ տան հրապարակած հաղորդագրության, պարունակում է հետեւյալ կետերը.

1. Երկու նախագահները շեշտված կերպով շահագրգռված են այս տարվա ընթացքում Լեռնային Ղարաբաղում խաղաղության հաստատումով,

2. Երկու նախագահները համամիտ են Ադրբեջանի հանձնառությանը՝ երկրում քաղաքական բազմակարծություն ստեղծելու ուղղությամբ, ներառյալ՝ տնտեսական բարեկարգումներն ու օրենքի գերիշխանությունը,

3. Երկու նախագահները կարեւորում են ԱՄՆ-ի եւ Ադրբեջանի միջեւ առեւտրա-տնտեսական հարաբերությունների զարգացումը, հատկապես՝ կասպիական ուժանյութի աղբյուրների շահագործումը,

4. Երկու նախագահները հակված են Ադրբեջանը տեսնել ինտեգրացված համաշխարհային տնտեսությանը, ինչպես նաեւ՝ եվրոպական անվտանգության կառույցների մեջ,

5. Երկու նախագահները զորավիգ կկանգնեն երկու երկրների ժողովուրդների ավելի սերտ շփումներին:

ԱՄՆ-ի եւ Ադրբեջանի միջեւ կնքված երկկողմանի ներդրումների դաշնագիրը երաշխավորում է այդ երկրներում ներդրումներ կատարելու գործարարների իրավունքները: Այն միաժամանակ արտոնում է դրամագլխի, շահույթների եւ շահաբաժինների ազատ փոխանցումը, միջազգային միջնորդների ծառայություններին դիմելը, ինչպես նաեւ միջազգայնորեն ընդունված արժեչափերը՝ բռնագրավումների եւ հատուցումների գծով:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Ալիեւը վերադարձավ ԱՄՆ-ից

Բաքու, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՅՄ ՆՅՈՒԶ-ԷՄ ՓԻ ԷՅ: Այսօր առավոտյան նախագահ Հեյդար Ալիեւն ԱՄՆ-ում առաջին պաշտոնական այցն ավարտելուց հետո վերադարձավ Ադրբեջան: Անդրօվկիանոսյան այցի ընթացքում ադրբեջանական պետության ղեկավարն այցելեց Վաշինգտոն, Նյու Յորք, Հյուսթոն եւ Չիկագո: Նախագահը բանակցություններ վարեց ԱՄՆ-ի նախագահ Բիլ Քլինթոնի, փոխնախագահ Ալբերտ Գորի, պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթի, այդ երկրի նախարարությունների ու գերատեսչությունների ղեկավարների հետ:

Նյու Յորքում Հ. Ալիեւը բանակցություններ վարեց ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Կոֆի Անանի հետ:

Այցի ընթացքում նավթի վերաբերյալ չորս պայմանագիր ստորագրվեց «Էքսոն», «Ամոկո», «Շեւրոն» եւ «Մոբիլ» ընկերությունների հետ, որոնք վերաբերում են «Օղուզ», «Դ-30», «Դ-3», «Ձ. Թաղիեւ» եւ «Ինամ» հեռանկարային հանքակազմույթների մշակմանը:

Միջազգային դիտորդների կարծիքով այցը հաջող էր:

ՇՐՋԱՆ

Ելցին. «Քյափազի» սխալ համաձայնագիրը չեղյալ է հայտարարվում

ՄՈՍԿՎԱ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Կրեմլում տեղի ունեցավ Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի եւ Թուրքմենստանի նախագահ Սափարմուրադ Նիյազովի հանդիպումը, որի ընթացքում քննարկվեցին երկու երկրների փոխհարաբերություններում կուտակված խնդիրները:

Հանդիպման սկզբում Բորիս Ելցինը սխալ համարեց Կասպից ծովի ընդերքյա ցամաքալեզվակի «Քյափազ» հանքավայրի մշակման սկզբունքների վերաբերյալ համաձայնագիրը: Այդ փաստաթուղթն ստորագրվել էր 1997 թ. հուլիսի 4-ին Ռուսաստանի «ԼՈՒԿօյլ» ու «Ռոսնեֆտ» նավթընկերությունների եւ Ադրբեջանի պետական նավթընկերության միջեւ: Թուրքմենստանը վիճարկում է այդ հանքավայրի տարածքային պատկանելությունը:

Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, դիմելով Սափարմուրադ Նիյազովին, Բորիս Ելցինն ասել է, որ «սխալ համաձայնագիրը չեղյալ է հայտարարվում: Դուք այստեղ իրավացի եք ձեր հարցադրմամբ: Ցավոք, ինձ մանրամասն չէին պատմել այդ մասին: Ընկերություններն իրենք էին պայմանավորվել եւ ստորագրել՝ շրջանցելով նախագահական եւ կառավարական կառույցները»:

Անհրաժեշտ է արագացնել այն բոլոր հարցերի լրամշակման գործընթացը, որոնք վերաբերում են Կասպից ծովի իրավական կարգավիճակին, այսպիսի որոշման են հանգել Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինը եւ նրա թուրքմեն պաշտոնակից Սափարմուրադ Նիյազովը: Հանդիպումից հետո այդ մասին լրագրողներին հաղորդեց ՌԴ նախագահի մամլո քարտուղար Սերգեյ Յաստրժեմբսկին:

Նախագահները հույս են հայտնել, որ Կասպիականի շուրջ անցկացվող բանակցությունները կավարտվեն մի շարք փաստաթղթերի, այդ թվում նրա իրավական կարգավիճակի մասին կոնվենցիայի ստորագրմամբ: Ռուսաստանի նախագահի մամլո քարտուղարը նշել է, որ այդ հարցում Թուրքմենստանի եւ Ռուսաստանի դիրքորոշումները փաստորեն համընկնում են:

ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը հաղորդել է, որ Ռուսաստանի եւ Թուրքմենստանի նախագահների հանդիպման ժամանակ նաեւ որոշում է ընդունվել ռուս-թուրքմենական գազի ընկերության աշխատանքը վերսկսելու մասին: Այդ որոշումը Ռուսաստանին եւ Թուրքմենստանին հնարավորություն կընձեռի սերտորեն փոխգործակցել գազի համաշխարհային շուկայում:

Օգոստոսի 18-21-ը Հայաստան կայցելի Չինաստանի պաշտոնական պատվիրակությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Օգոստոսի 18-21-ը պաշտոնական այցով Հայաստան կժամանի Չինաստանի ժողովրդական Հանրապետության պատվիրակությունը՝ ՉԺՀ ժողովրդական Ներկայացուցիչների համաչինական ժողովի (Չինաստանի խորհրդարան) մշտական հանձնաժողովի փոխնախագահ Վան Բին Ցյանի գլխավորությամբ: Այցի վերաբերյալ պայմանավորվածությունը երկու երկրների խորհրդարանների միջեւ ձեռք էր բերվել ՀՀ ԱԺ նախագահ Բաբկեն Արարքցյանի՝ 1996 թ. դեկտեմբերին Պեկին կատարած այցի ժամանակ:

ՀՀ ԱԺ մամուլի ծառայությունից հայտնեցին, որ պատվիրակությունը հանդիպումներ կունենա ՀՀ նախագահի, ԱԺ ղեկավարության, վարչապետի եւ արտգործնախարարի հետ, կայցելի Մատենադարան, Ծիծեռնակաբերդ, Սեւան:

Մասխադով-Ելցին հանդիպումը՝ հաջորդ շաբաթ

7 ՕԳՈՍՏՈՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Չեչնիայում գտնվող Ռուսաստանի ԱԽ-ի քարտուղար Իվան Ռիբկինն այսօր հայտնեց, որ նախագահներ Մասխադովն ու Ելցինը հաջորդ շաբաթ կհանդիպեն երես առ երես: Ռիբկինը Գրոզնիում այժմ նախապատրաստում է այդ հանդիպումը բանակցելով, մասնավորապես, առաջին փոխվարչապետ Մովլադի Ուդուգովի եւ Չեչնիայի նավթային ընկերության ղեկավար Խոջահմեդ Երիխանովի հետ: Խոսելով Չեչնիայի տարածքով Բաքվից Նովոռոսիյսկ նավթի տեղափոխման մասին, Իվան Ռիբկինն այսօր հայտարարեց, որ նավթամուղը պետք է աշխատի լրիվ ծանրաբեռնվածությամբ, իսկ Չեչնիան շրջանցող նոր նավթամուղի կառուցման մասին խոսակցությունները վարում են այդ հարցից ոչինչ չհասկացող մարդիկ:

500 միլիարդ ռուբլու վարկ Բելառուսին

ՄՈՍԿՎԱ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՎՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ընթացիկ տարում Ռուսաստանը Բելառուսին կտրամադրի 500 մլրդ ռուբլի ծավալով պետական վարկ, ասվում է ՌԴ նախարարների կաբինետի որոշման մեջ: Վարկը Բելառուսին տրամադրվում է մինչեւ 2005 թվականի դեկտեմբերի 1-ը՝ 1999 եւ 2005 թվականներին մարմամբ:

ԱՄՆ-ի եւ Չինաստանի նախագահները կհանդիպեն աշնանը

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՎՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ Ազգային անվտանգության խորհրդատու Սամուել Բերգերը շաբաթվա վերջում Պեկին է ժամանելու՝ Չինաստանի նախագահ Վզյան Վզեմինի աշնանը ԱՄՆ կատարելիք այցը նախապատրաստող բանակցություններ վարելու համար: Սպիտակ տան խոսնակը օգոստոսի 6-ին հայտնել է, թե Բերգերը եւ ասիական բարձրաստիճան փորձագետները օգոստոսի 10-13-ը Հեբեյ նահանգում հանդիպում են ունենալու Վզեմինի եւ չինական այլ ղեկավարների հետ, շարունակելու անցած տարի սկսած այսպես կոչված ստրատեգիական երկխոսությունը:

ՄՈՍԿՎԱ

Ռուս-հայկական համատեղ զորավարժություններ՝ Հայաստանում

7 ՕԳՈՍՏՈՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ», BBC: Այսօր Մոսկվայում մամուլի ասուլիս էր հրավիրել Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Իգոր Սերգեեւը, որը հավաստեց, թե երկրի ղեկավարությունն այս անգամ իրոք մտադիր է իրագործել զինված ուժերի բարեփոխություն: Իգոր Սերգեեւը հայտնեց, որ 2.5 ամսվա լարված աշխատանքի արդյունքում մշակվել են զինված ուժերի բարեփոխության սկզբունքներ, ինչպես նաեւ որոշվել է բարեփոխության իրականացմանն ուղղված որոշակի միջոցառումների հերթականություն: Պաշտպանության նախարարը պատմեց բարեփոխումների մասին եւ մասնավորապես հայտնեց, որ բանակին հատկացվելու է համախառն ներքին արտադրանքի 3.4 տոկոսը եւ մինչեւ ընթացիկ տարվա վերջը բանակի քանակությունը կրճատվելու է 300 հազարով՝ հասցվելով 1 մլն 200 հազարի: Ահա այս կետի շուրջ բանավեճ է ծագել գործադիր իշխանության ու Պետդումայի պաշտպանության հարցերով կոմիտեի նախագահ Լեւ Ռոխլինի միջեւ: Պատասխանելով լրագրողներից մեկի այն հարցին, թե ինչպե՞ս է նա վերաբերվում գեներալ Ռոխլինի գործունեությանը, Իգոր Սերգեեւը հայտնեց, որ դումայականը եւ նրա զինակիցները հանդես են գալիս բանակի հաստիքային կազմը ամեն գնով պահպանելու օգտին, այնինչ ինքը համոզված է, որ կարեւորը ոչ թե զորքերի քանակությունն է, այլ նրանց մարտունակությունը եւ սպառազինությունների որակը: Պաշտպանության նախարարը չի կարծում, որ գեներալներ Ռոխլինը եւ Լեբեդը զորքերում մեծ հեղինակություն են վայելում.

Տես ➧ էջ 2

ընթացիկ

ՄՈՍԿՎԱ

Ռուս-հայկական զորավարժություններ՝ Հայաստանում

Սկիզբը էջ 1

Ինչ վերաբերում է պաշտպանության հետ կապված պեսական պաշտոնում պաշտպանության նախկին նախարար Պավել Գրաչովի անակնկալ նշանակման մասին շրջող լուրերին, Իգոր Սերգեեւը նախընտրեց որեւէ կերպ դրանք չմեկնաբանել՝ հայտնելով, որ իրեն այդ մասին ոչինչ հայտնի չէ: (Ի դեպ, օրերս Պավել Գրաչովը շնորհակալություն հայտնեց «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթին, որ իրեն «Պաշա-Մերսեդես» մականունն է տվել, այլ ոչ թե անվանել է «Պաշա-Զավթորոժեց» կամ «Պաշա-Մոսկվիչ»):

«Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայության մոսկովյան թղթակցի այն հարցին, թե ի՞նչ խնդիրներ են քննարկվել Ռուսաստանի եւ Հայաստանի պաշտպանության նախարարների չորեքշաբթի օրվա հանդիպման ժամանակ, գեներալ Սերգեեւն ասաց. «Մոտենում է Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի Մոսկվա կատարելիք այցի ժամանակը: Դա շատ բարձր մակարդակի առաքելություն է լինելու, որի ժամանակ տեղի կունենա վավերացված փաստաթղթերի փոխանակում: Նմանօրինակ միջոցառումների նախաշեմին գերատեսչությունների, հատկապես ուժային գերատեսչությունների ղեկավարները ձգտում են հանդիպել եւ եւս մեկ անգամ գնահատել կնքված թե՛ միջպետական եւ թե՛ միջգերատեսչական պայմանագրերը, գնահատել ձեռք բերված հաջողությունները եւ մշակել հետագա գործողությունների ծրագիր»: Իգոր Սերգեեւի այս պատասխանը կարող է տպավորություն ստեղծել, թե խոսքը 2 երկրների պաշտպանության նախարարների զուտ արարողակարգային հանդիպման մասին է, այնինչ մեկ այլ աղբյուրից «Ազատության» մոսկովյան թղթակիցը տեղեկացել է, որ Սերգեեւ-Սարգսյան հանդիպման ընթացքում քննարկ[illegible] ռազմական համագործակցությանը վերաբերող շուրջ 20 հարցեր: Բացի այդ, ինչպես Ինտերֆաքս լրատվական գործակալությունն է հաղորդում, ներկայումս 2 երկրների ռազմական նախարարները ճշտում են Հայաստանի տարածքում ռուս-հայկական համատեղ զորավարժությունների անցկացման հետ կապված հարցեր: Վազգեն Սարգսյանը տեղեկացրել է Ինտերֆաքսին, որ զորավարժությունների անցկացման ժամկետը հայտնի կդառնա մինչեւ ընթացիկ ամսվա վերջը:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Փոփոխություններ նախկին մի շարք որոշումներում

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՀՀ ԿԱՌ. ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ: Այսօր տեղի ունեցած կառավարության նիստում, որը վարում էր վարչապետ Ռոբերտ Քոչարյանը, քննարկվեցին հարկային, մաքսային, սոցիալական ոլորտներին առնչվող հարցեր, ինչպես նաեւ փոփոխություններ կատարվեցին կառավարության նախկինում ընդունած մի շարք որոշումներում: Մասնավորապես փոփոխվեց կառավարության 1997 թ. հունիսի 26-ին «Հանրապետություն ներմուծվող եւ հանրապետությունում արտադրվող ծխախոտի արտադրանքի համար հաստատագրված վճարներ սահմանելու մասին» օրենքի ուժ ունեցող որոշումը: Նոր տարբերակի համաձայն, սեպտեմբերի 1-ից հանրապետություն ներմուծվող եւ հանրապետությունում արտադրվող ծխախոտի արտադրանքի համար սահմանվեց հաստատագրված վճարների նոր չափ:

Կառավարության հավանությանն արժանացավ նաեւ «Մաքսատուրքի դրույքաչափերի մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու օրենքի նախագիծը, համաձայն որի բենզինի եւ դիզվառելիքի վրա տարածվում է 10 տոկոս մաքսադրույքաչափ:

Ելնելով «Պետական եւ ծառայողական գաղտնիքի մասին» օրենքի պահանջներից, կառավարության նիստում հաստատվեց տեղեկությունները պետական եւ ծառայողական գաղտնիքի շարքին դասելու լիազորություններով օժտված պետական մարմինների պաշտոնատար անձանց ցանկը:

Կառավարությունը հավանություն տվեց նաեւ «Միայնակ տարեցների եւ հաշմանդամների տնային պայմաններում սոցիալական սպասարկման բարելավման մասին» հանրապետության նախագահի կարգադրության նախագծին: Ի թիվս այլ հարցերի, կառավարության նիստը Շիրակի մարզի Մարալիկ քաղաքում հողատարածքները սեփականաշնորհելու որոշում ընդունեց:

ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

Թայլանդի դեսպանը Մեւանում իր հավատարմագիրը հանձնեց Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Սեւանի նախագահական հանգստավայրում Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին Հայաստանում Թայլանդի դեսպանի իր հավատարմագիրը հանձնեց Վիչիեն Չենսավասդիջայը:

Հանձնելով հավատարմագիրը, ինչպես Արմենպրեսին հայտնեցին նախագահի մամուլի ծառայությունից, դեսպանը հայտնել է Հայաստանի հետ բազմակողմ հարաբերություններ զարգացնելու իր երկրի շահագրգռությունը: Այնուհետեւ տեղի ունեցած զրույցի ընթացքում արծարծվել են հայ-թայլանդական կապերի հեռանկարները առեւտրատնտեսական, մշակութային բնագավառներում, ինչպես նաեւ տարածաշրջանային ու միջազգային կազմակերպություններում համագործակցելու հնարավորությունները:

Հանդիպմանը ներկա էր նաեւ ՀՀ արտգործնախարարի առաջին տեղակալ Վարդան Օսկանյանը:

ԼՂՀ

Կառավարությունը հաստատեց «Ձմեռ 97-98» ծրագիրը

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԼՂՀ կառավարության օգոստոսի 7-ին կայացած նիստում, որը վարում էր վարչապետ Լեոնարդ Պետրոսյանը, հավանություն տրվեց բաժնետիրական ընկերությունների մասին օրենքին, որը կներկայացվի հանրապետության ԱԺ քննարկմանը: Հաստատվել են շինարարական պատվերների տեղաբաշխման կարգը, բնակֆոնդի պահպանման, շահագործման, նորոգման եւ սպասարկման միասնական կանոնները, ինչպես նաեւ այն հարցերի ցանկը, որ ենթակա են քննարկման կառավարության նիստերում 1997 թ. երրորդ եռամսյակում:

Նիստի մասնակիցները հավանություն են տվել հաշմանդամների սոցիալական պաշտպանության մասին եւ զինծառայողների ու նրանց ընտանիքների անդամների սոցիալական ապահովման մասին օրենքներում նախատեսված փոփոխություններին, որոնք քննարկման են ներկայացվելու ԼՂՀ խորհրդարանում: Մինչեւ փոփոխությունների ընդունումը Ազգային ժողովում կառավարությունը քաղաքացիների առանձին խմբերի համար սահմանել է արտոնությունների ցանկ, դրանք տրամադրելու կարգը եւ դրամական փոխհատուցումների չափերը: Ելնելով 1998 թ. ԼՂՀ սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի եւ 1998 թ. պետական բյուջեի ճիշտ ժամանակին մշակման անհրաժեշտությունից, նախարարություններին եւ գերատեսչություններին, Ստեփանակերտի եւ հանրապետության շրջանների վարչակազմերին հանձնարարվել է մինչեւ հոկտեմբերի 1-ը էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարարություն ներկայացնել սոցիալ-տնտեսական զարգացման համապատասխան ծրագրերի, եկամուտների եւ ծախսերի նախահաշիվների նախագծեր:

«Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցի հաղորդման համաձայն, կառավարության նիստում հաստատվել է «Ձմեռ 97-98» ծրագիրը, որը առաջիկա ձմռանը նախապատրաստվելու համալիր միջոցներ է նախատեսում: Կառավարության որոշումներով կազմավորվել են Խորհրդային Միության կրկնակի հերոս, մարշալ Հովհաննես Բաղրամյանի ծննդյան 100-ամյակի եւ ԼՂՀ հռչակման 6-րդ տարեդարձի տոնակատարության կազմակերպման ու անցկացման պետական եւ կառավարական հանձնաժողովներ: Երկու հանձնաժողովներն էլ գլխավորում է ԼՂՀ վարչապետի տեղակալ Ժիրայր Պողոսյանը:

Այլ հարցերի թվում հաստատվել է նաեւ համահայկական դրամաշահային վիճակախաղի 1998 թ. մայիսի 9-ի խաղարկության կարգը, որից գոյացած միջոցները կուղղվեն ԼՂՀ զարգացմանն ու կայացմանը:

Արդեն ԼՂՀ է վերադարձել 23 հազար փախստական

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Շարունակվում է փախստականների վերադարձը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն: Ինչպես «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին հաղորդեցին ԼՂՀ սոցիալական ապահովության նախարարությունում, Լեռնային Ղարաբաղի դեմ 1992 թվականի ամռանը ադրբեջանական բանակի լայնածավալ հարձակումից հետո, որի հետեւանքով տասնյակ հազարավոր մարդիկ ստիպված էին լքել իրենց տները, անցած հինգ տարիներին արդեն հանրապետություն է վերադարձել 23 հազար փախստական: Հայաստանից իրենց բնակավայրերը մարդկանց եւ նրանց ունեցվածքի տեղափոխման ծախսերը ամբողջությամբ հանձն է առել ԼՂՀ կառավարությունը, որը ընթացիկ տարում այդ նպատակներով արդեն ծախսել է 2 մլն դրամ:

Նույն աղբյուրի հաղորդման համաձայն, միաժամանակ շարունակվում է բնակարանների կառուցման եւ վերականգնման պետական ծրագրի իրականացման գործընթացը, որին համապատասխան արդեն վերականգնվել է 3060 տուն: Իսկ ընդամենը Լեռնային Ղարաբաղում ռազմական գործողությունների հետեւանքով ավերվել է ավելի քան 11 հազար տուն: 1997 թվականին բնակարանների վերականգնման նպատակով ծախսվել է 350 մլն դրամ: Հայրենադարձների հիմնական մասը, ինչպես նշեցին նախարարությունում, բաժին է հասնում պատերազմից ամենաշատ տուժած Մարտակերտի շրջանին, որտեղ դեռ պետք է վերականգնվի մոտ 30 գյուղ: Ադրբեջանական զորքերի գրաված գոտում գտնվող գյուղերի բնակիչներին բնակության ժամանակավոր տեղ է տրամադրվում այլ բնակավայրերում: Սկզբնական փուլում կառավարությունը վերադարձողներին նյութական օժանդակություն է ցուցաբերում, սահմանամերձ գյուղերի բնակիչներին անհատույց տրամադրվում են տնային կենդանիներ եւ թռչուն:

Ընդամենը տասնյակ հազարավոր մարդիկ, այդ թվում Ադրբեջանի կողմից ամբողջովին բռնազավթված ԼՂՀ Շահումյանի շրջանի 16 հազար բնակիչներ, դեռեւս գտնվում են Լեռնային Ղարաբաղից դուրս:

Ավարտվում է Երեւանի բնակֆոնդի սեփականաշնորհումը

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Օգոստոսի 30-ին կավարտվի բնակֆոնդի սեփականաշնորհման մասին Երեւանի վարչակազմի որոշման ընդունման գործընթացը: Հիշեցնենք, որ քաղաքացիների կողմից փաստաթղթերի հանձնման ժամկետն ավարտվել է դեռ հունիսի 30-ին: Մինչ այդ ժամկետը սեփականաշնորհված բնակարանների թիվը կազմել է 129400: Եվս 17862 դիմում դեռ պետք է քննարկվի, իսկ 34000 վարձակալներ սեփականաշնորհման դիմում չեն ներկայացրել (Երեւանի բնակֆոնդը կազմում է 5485 շենք կամ 181240 բնակարան): Բոլոր այս տվյալները «Նոյյան տապան» գործակալությանն է տրամադրել Երեւանի քաղաքապետարանի բնակֆոնդի շահագործման բաժնի պետ Սամվել Հակոբյանը:

Սեփականաշնորհման գործընթացի մեխանիզմը փոփոխություններ չի կրել: Պրն Հակոբյանի խոսքերով, ինչպես նախկինում քաղաքի սահմաններից դուրս գտնվող անձանց, զինծառայողների, բանտարկության վայրերում գտնվողների եւ այլոց համար հեռապատճենային կապով անհրաժեշտ փաստաթղթերի նոտարիուսի կողմից հաստատված պատճենները փոխանցելու ձեւն է գործում (ընտանիքի չափահաս անդամների համաձայնություն, որդեր եւ այլն): Առանձին դեպքերում քաղաքապետարանի աշխատակիցները կապվում են զինկոմիսարիատների հետ փաստաթղթերն արագորեն ստանալու համար:

Պրն Հակոբյանը հայտնեց նաեւ, որ 4-րդ աստիճանի վթարայնության տները կառավարության որոշման համաձայն սեփականաշնորհման ենթակա չեն:

Հայաստանում Ինտերնետի զարգացման համար խոչընդոտներ կան

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հայաստանում Ինտերնետ ցանցի զարգացման եւ նոր բնագավառների ընդգրկման հեռանկարներին էր նվիրված օգոստոսի 7-ին Եվրասիա հիմնադրամի օժանդակությամբ իրականացվող «Համակարգչային տեխնոլոգիաներ Հայաստանում» նախագծի շրջանակներում կազմակերպված «Ցանցեր. Ինտերնետ» թեմայով սեմինարը:

Սեմինարին մասնակցում էին Ազգային ակադեմիայի, Հայաստանի Ամերիկյան համալսարանի, ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի, ինչպես նաեւ Արմինկոյի եւ Ինֆոկոմի ներկայացուցիչները:

Ինտերնետից օգտվողների հայկական ընկերության ներկայացուցիչ Իգոր Մկրտումյանը նշեց, որ այդ ցանցի օգտագործման մակարդակով Հայաստանը գերազանցում է Ադրբեջանին եւ Վրաստանին, սակայն ետ է մնում Թուրքիայից: Բնակչության մեկ շնչի հաշվով հանրապետությունում ցանցից օգտվողների թիվը համապատասխանում է Ռուսաստանի Դաշնության նույն ցուցանիշին: Ներկայումս Հայաստանում տեղադրված է թվով 30 ՅW սերվեր, որոնք հնարավորություն են ընձեռում սեփական էջերը Ինտերնետում տեղադրելու համար: Պրն Մկրտումյանը նշեց Ինտերնետի զարգացման պետական ծրագրի, ինչպես նաեւ Հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ հատուկ սերվերի ստեղծման անհրաժեշտությունը:

Հայաստանում Ինտերնետի զարգացմանը, ըստ Արմինկոյի ներկայացուցիչ Գրիգոր Սաղյանի, խոչընդոտում են կապի միջոցների ցածր որակը, օգտվողների անվճարունակությունը եւ հայկական այբուբենի ստանդարտ կոդավորման բացակայությունը: Ինֆոկոմի ներկայացուցիչ պրն Գասպարյանը նշեց համակարգչային ցանցերի օգտագործման բնագավառում իրավական դաշտի ստեղծման անհրաժեշտությունը, մասնավորապես օպերատորների իրավունքների եւ պարտականությունների հստակեցման ու բացառիկ լիցենզիայի շնորհման կարգի վերաբերյալ:

Ի լուր լրագրողների

Մամուլի ազգային ակումբը «Հրապարակ» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման Արդյունաբերողների եւ գործարարների միության նախագահ Արամ Վարդանյանի հետ:

Հանդիպումը տեղի կունենա այսօր օգոստոսի 8-ին, ՄԱԿ-ի հասարակական տեղեկատվության բաժնի սրահում (Կարլ Լիբկնեխտի 14): Լրագրողներին խնդրում ենք ներկայանալ տվյալ ԶԼՄ-ն ներկայացնող մամուլի քարտով:

ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲ

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության [illegible] տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի խմբագրական խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh համակարգչային ցանցը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.
Yerevan, Armenia, 375010

ՉԱՐԻՔ

Մեծամտություն

Հասարակությունները, անկախ իրենց քաղաքակրթվածության աստիճանից, նման են իրար հատկապես հասարակական խոցերի եւ արատավոր երեւույթների ընկալմամբ եւ արձագանքմամբ: Հասարակական խոցեր, որպես կանոն, գոյություն ունեն բոլոր պետություններում անկախ դրանց քաղաքական համակարգից, անկախ իշխանությունների «ուղեկից»: Խնդիրն այն է, թե այս կամ այն արատավոր երեւույթը ի՞նչ հատված է զբաղեցնում տվյալ հասարակության շերտերում: Մարմնավաճառությունը, թմրամոլությունը, մուրացկանությունը, կոռուպցիան բոլոր հասարակությունների մշտական ուղեկիցներն են: Խնդիրն այն է նաեւ, թե հիշյալ երեւույթների դեմ ինչպե՞ս է պայքարում պետությունը եւ ի՞նչ չափով են իշխանությունները ներքաշվում դրանց մեջ:

Թվարկվածներից բացի՝ պետության եւ հասարակության մեջ առաջանում են նաեւ այնպիսի բացասական երեւույթներ, որոնք աղավաղված արժեքային համակարգի արդյունք են: Ետխորհրդային Հայաստանում արագորեն եւ առատորեն ծլարձակեց գրեթե նոր մի երեւույթ եւս՝ մեծամտությունը: Նոր այն իմաստով, որ բացի անհատ կրողներից, մեծամտությունը ներթափանցեց նախեւառաջ պետական, քաղաքական գործիչների գիտակցության մեջ, ներառավ գրեթե ողջ պետական ապարատը, զերծ չմնաց նաեւ մամուլը:

Պետական պաշտոնյան կիսահեգնական նետում է, թե Հայաստանում քաղաքական գործիչ ու միտք չկա, պետական չինովնիկը, ի պատասխան թղթակցի հարցազրույց տալու խնդրանքի, պատասխանում է «բան ու գործ չունենք, ձեր հարցերի՞ն պիտի պատասխանենք», ընդդիմության ներկայացուցիչներից մեկը հեգնում է լրագրողին «ձեր թերթը չեմ կարդում», լրագրողն իր հերթին պարծենում է՝ իմ 4 բառանոց նախադասության 2 բառին արձագանքեց այս կամ այն պաշտոնյան:

Միով բանիվ՝ մեծամտության հաղթարշավը Հայաստանում շարունակվում է: Մեծամտության ամենապարզ եւ ցցուն օրինակն է, երբ պրոֆեսիոնալ եւ գործնական հատկություններից իսպառ զուրկ մարդը որպես վերին խնդրանք ու հորդոր ընդունում է այն պաշտոնը զբաղեցնելու առաջարկը, որից ոչինչ չի հասկանում:

Այսօրինակ դրսեւորումների արդյունքում են ծաղկում դիլետանտիզմը եւ դեմագոգիան, որոնք դարձել են մեր «պետության կայացման» անբաժանելի ուղեկիցները: Ու երբ մեծամտությունը սերմ է գցում դատարկ տեղում, զարմանալիորեն արագ հունձ է տալիս: Իշխանությունները կարծում են, թե իրենց օրոք է ստեղծվել աշխարհը, ընդդիմությունը կարծում է, թե իր յուրաքանչյուր բառի վրա է հավաքվելու համայն հայությունը, մեկ այլ ընդդիմադիր գործիչ այն համոզմանն է, թե ինքն է Հայաստանի միակ քաղաքական դեմքը: Այս ամենի արդյունքում մեծամտության շղթային ավելանում են նորանոր օղակներ, եւ հասարակության մի ստվար հատված լծվում է նորին մեծամտության սայլին: Եվ հասարակության մեծամտացումը շարունակվում է նոր եռանդով:

Մեծամտության ավերիչ դրսեւորումներն ի հայտ են գալիս ամենուրեք: Մեծամտության ախտով վարակվածները, որպես կանոն, չեն սիրում գործ անել, աշխատել: Նրանք պատրաստ են հայտնվել միայն արդյունքի դեպքում, ուրիշի շահաբաժին ստանալու ակնկալիքով:

Խիստ ուշագրավ երեւույթ է նաեւ մեծամտացած գործարարը կամ, ինչպես ընդունված է ասել, տնտեսավարող սուբյեկտը: Վերջինիս թվում է, թե ինքն է փրկում Հայաստանը տնտեսական աղետից ու կործանումից: Ուշագրավ դրսեւորում է նաեւ այն, երբ մեծամտությանը սկսում է փոխարինել օլիմպիական անտարբերությունը, երբ տվյալ անհատը իրեն վեր է համարում սովորական մահկանացուներից:

Եվ հիմնական պայքարը գնում է այս ուղղությամբ՝ ով ավելի արագ եւ ավելի շատ կմեծամտանա:

Եվ մեծամիտների շարքերը գնալով համալրվում են, որի կազմում ընդգրկվում են անկախ տարիքային խմբերից եւ սոցիալական պատկանելությունից:

Համարենք այս ամենը բնական երեւույթ եւ անցումային ժամանակների արդյունք: Բացի այդ՝ Չէ՞ որ 21-րդ դար ենք թեւակոխում: Արժանավայել պետք է դիմավորել 3-րդ հազարամյակը:

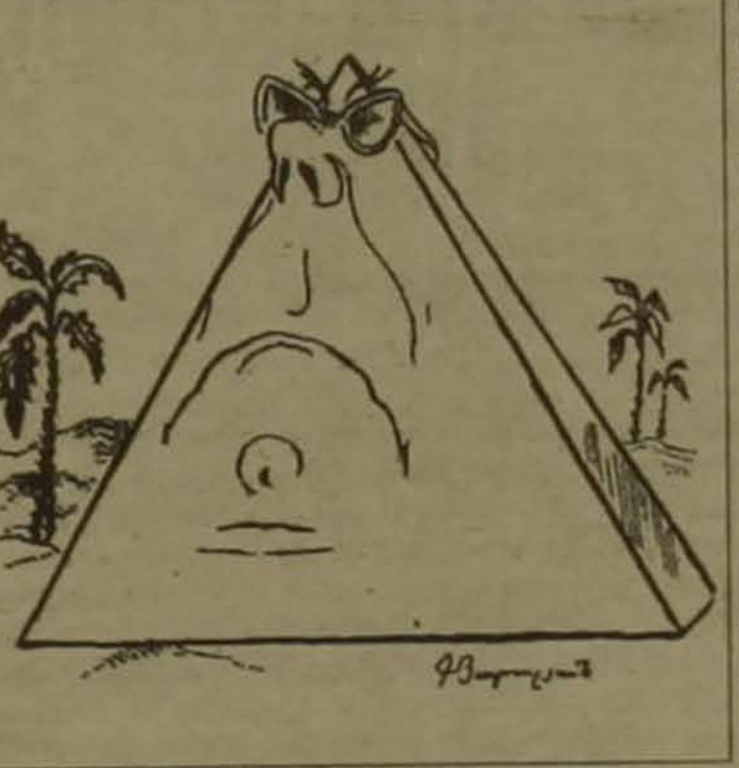

Այդ նպատակն առավելագույնս կենսագործելու համար անհրաժեշտ է մեծ թափով ձեռնամուխ լինել Հայաստանի Հանրապետությունից արտաքսելու բարոյականության եւ մարդկայնության համակարգի վերջին չափաբաժինները՝ որպես հին մնացուկ, որպես անախրոնիզմ, որպեսզի ՀՀ քաղաքային մեծամտության անհրաժեշտ պաշարներով մխրճվի համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ:

Չպետք է մոռանալ, որ մեծամտացման գործընթացն անողորմ է եւ չի կարող սպասել, ուստի այսօր եւեթ պետք է մոռանալ իրենց դարն ապրած հասկացությունները: Այսպես քաղաքական գործիչները պետք է մոռանան քաղաքական պայքարի մասին եւ էլ ավելի խորացնեն գրասենյակային արժանապատիվ մենախոսությունները, իշխանությունները եւս ճիշտ ճանապարհի վրա են, նրանք պետք է շարունակեն քամահրել ժողովրդին:

Եվ հիմնականը, առանց որի անհաջողության կմատնվի մեծամտացման ցանկացած քայլը, այն է մոռանալ ազգային պատկանելության մասին եւ արհամարհել նրանց, ովքեր համեստորեն դեռ հիշում են դա կամ խոսում մի լեզվով, որի հնադարյան պատկանելությունը լավագույն դեպքում կարժանանա նորին մեծություն մեծամտության ներողամտությանը:

Պետք է մեծամտանալ հենց այսօր, բաց չթողնել աստղային պահը, որպեսզի ուրիշները քո հանդեպ հարգանքով լցվեն, իսկ դու նրանց վերաբերվես ընդգծված մեծամտությամբ:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔ

Ֆրանսիացիները հետաքրքրվում են հայոց ցեղասպանության պատմությամբ

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Յառաջ» թերթը տեղեկացնում է, որ Փոխանակումների եւ նախաձեռնության ֆրանսիական ընկերակցությունը, «Այբ» ռադիոկայանի մասնակցությամբ, կազմակերպել է հայոց ցեղասպանությանը եւ նրա այժմեականությանը նվիրված հավաք, որը բացել է ճանաչված լրագրող Ժան Գառլիեն: Հավաքում ելույթ ունեցողները հատկապես կանգ են առել հայոց ցեղասպանությունը Թուրքիայի կողմից ժխտելու եւ այդ առնչությամբ օտար գիտնականներին ներքաշելու, հայերի իրավունքների պաշտպանության, ճշմարտացի պատմությունը օտար ոչ լավատեղյակ հանրությանը ներկայացնելու խնդիրներին:

Իտալիայի Հայոց միության նոր նախագահը՝ Հակոբիկ Մանուկյան

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Յառաջ» թերթից տեղեկանում ենք, որ Իտալիայի Հայոց միության ընդհանուր ժողովում այդ կազմակերպության վարչությունը միության նախագահ է ընտրել Հակոբիկ Մանուկյանին: Ընտրվել են նաեւ այլ պաշտոնատարներ, որոնց թվում Հայաստանի հետ հարաբերությունների գծով խորհրդականի պաշտոնը հանձնարարվել է Պիեռո Քուչուկյանին:

Լիբանանահայերի ուխտագնացությունը Հայաստան՝ այս ամիս

ԵՐԵՎԱՆ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակի առթիվ Հայաստան ուխտագնացության կգան լիբանանահայեր: «Զարթոնք» թերթը տեղեկացնում է, որ Լիբանանի Հայոց թեմի 1700-ամյակի հանձնախմբի նախաձեռնությամբ խումբը Բեյրութ-Հալեպ-Երեւան օդային ճամփով մայր հայրենիքում կլինի օգոստոսի 17-ից սեպտեմբերի 1-ը, կայցելի Արարատյան, Կոտայքի եւ Արմավիրի թեմերի տարածքներում:

ՄՈՍԿՎԱ

Հայ համայնքը հուշարձան է կառուցում «Դարերում օրհնյալ է»

ՄՈՍԿՎԱ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՓԱՍՏ: Մոսկվայում սկսվել է «Դարերում օրհնյալ է» հուշակոթողի տեղադրումը Նիկիտյան դարպասների հարեւանությամբ գտնվող Մեծ Համբարձման եկեղեցու մոտ: Երկու կին՝ ռուս եւ հայ, միաձուլվել են մեկ ֆիգուրի մեջ ընդհանուր ճակատագրով, ցավով ու հույսով: Նրանց հայացքները հառված են խաչին՝ անանց մաքրության ու դարավոր կապերի խորհրդին: 3 մետր բարձրությամբ բաց մոխրագույն այս երկֆիգուր կոթողը վեր է խոյանում գետնից, ասես հողում սեղմված պատվանդանից, որի վրա գրված է. «Դարերում օրհնյալ է հայ եւ ռուս ժողովուրդների բարեկամությունը»: Հակառակ կողմում ավելի փոքրատառ մակագրություն է. «Կանգնեցվել է մայր քաղաք Մոսկվայի 850-ամյակի տարում»: Այս կոթողը Մոսկվայի ավելի քան 300 տարվա պատմություն ունեցող հայ համայնքի նվերն է Ռուսաստանի մայրաքաղաքի հոբելյանի առթիվ: Հուշարձանի հեղինակներն են մոսկվացի հայտնի քանդակագործ, լենինյան մրցանակի դափնեկիր Ֆրիդ Սողոյանն ու նրա որդին՝ Վահե Սողոյանը:

Ինչպես նշում է մոսկովյան «Իզվեստիա» օրաթերթը, նման կոթող ստեղծելու միտքը Սողոյանի մեջ վաղուց է ծնվել եւ դրա գիպսե տարբերակը տարիներ շարունակ կանգնած էր նրա մոսկովյան արվեստանոցում, սակայն այդպես էլ չէր հաջողվում հուշարձանի իրականացման պատվեր ստանալ: Գաղափարը փրկեցին Մոսկվայի եւ համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսի 2-րդը, որը նամակով դիմեց Մոսկվայի քաղաքապետ Յուրի Լուժկովին, Հայ առաքելական եկեղեցու ռուսաստանյան թեմի խորհրդի նախագահ Վարդգես Արծրունյանը եւ Մոսկվայի [illegible] մշակման կոմբինատի տնօրեն Վլադիմիր Տկաչը: Կոմբինատը քանդակագործին անվարձահատույց տրամադրեց կոթողի համար անհրաժեշտ քարե մոնոլիտը, ինչպես նաեւ աշխատանքային տարածք: Ֆինանսավորումն իրականացվել է բացառապես կամավոր նվիրատվությունների հաշվին: Մոսկվայի կառավարությունը դրա տեղադրման վայր է սահմանել քաղաքի պատմական թաղամասերի կենտրոնում:

«Դարերում օրհնյալ է» կոթողի բացումը նախատեսված է օգոստոսի վերջին, երբ մեկնարկում են Մոսկվայի հոբելյանի տոնակատարությունները: Այդ օրերին, ինչպես հայտնի է, Մոսկվայում է լինելու նաեւ ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը:

Վարորդները դժգոհում են ոչ միայն հարկերից...

ՀՀ տրանսպորտի նախարարության մերձակայքը դարձյալ անհանգիստ է: Հանրապետության տարբեր, այդ թվում ամենահեռավոր մարզերից ժամանած երիտասարդ եւ տարեց վարորդները, ինչպես պարզվում է, դժգոհ են ոչ միայն սահմանված հաստատագրված հարկերից: Բանն այն է, որ կառավարության որոշմամբ օգոստոսի 1-ից արգելվում է ուղեւորների եւ բեռների փոխադրումն առանց նախարարության կամ մարզպետարանների կողմից հատկացված արտոնագրերի, եւ հարկային տեսչության ցուցակներում չարձանագրված, այսինքն արտոնագրեր չստացած մասնավոր փոխադրամիջոցների վարորդները պետավտոտեսչության «միջամտությամբ» ենթարկվում են դրամական տույժերի: Բախվելով սույն տհաճ փաստին, վարորդները, որ ամբողջ երեք ամիս չեն օգտագործել տնտեսավարող սուբյեկտի իրենց համար գործունեությունը օրինականացնելու իրավունքից, օգոստոսի 1-ից գրոհել են տրանսպորտի նախարարության արտոնագրման բաժինը: Հասկանալի է, ստեղծված իրավիճակն ավելի [illegible]

[illegible] պանները «բարեփոխելու» իրական հնարավորություն են ստացել՝ առավել անհամբեր ու թերեւս բարգավաճող վարորդների հաշվին: Այստեղից՝ անհրաժեշտ փաստաթղթերն ընդունող եւ արտոնագրեր շնորհող պաշտոնյաների օրինավոր ճանապարհով (հերթագրությամբ) ձգտող վարորդների բուռն զայրույթը: Օգոստոսի 6-ի ժամը 12-ի դրությամբ, նրանց ասելով, առավոտյան կազմված հերթացուցակից սպասարկվել էր 2 հոգի, մինչ առանց հերթի՝ «գեղական կարգով» իրենց հարցերը լուծել էին 8 ուրիշներ: «Մի շաբաթ է բան ու գործ թողել եկել ենք, չենք կարողանում այդ պատուհանին հասնել», հատկապես զայրացած բողոքում էին շրջաններից եկած վարորդները (զայրույթը հասկանալի է, քանի որ ժամանակն այս դեպքում փող է եւ, իհարկե, նյարդեր): Փոխնախարար Աշոտ Շահնազարյանը հերթական իրարանցման համար «մեղավոր ճանաչեց» վարորդներին, որ երեք ամիս անտեսել էին ընձեռված հնարավորությունը՝ հույս ունենալով խուսափել հարկերից. «Բոլորն ուզում են աշխատել եւ [illegible] ... արտոնա-գիր չունեցողը կտուգանվի»: Ի գիտություն ընդունելով ասվածը, «անհանգստացրինք» նաեւ արտոնագրման բաժնի պետ Հրաչյա Ներսիսյանին, որի աշխատասենյակը բազմամարդ էր, լի «բնականոն աշխատանքին խոչընդոտող» ընկերներով եւ բարեկամներով, որ այստեղ են թափանցում «շնչելու համար նախատեսված դռնից»: Պարոն Ներսիսյանը չժխտեց, որ անհերթ սպասարկման դեպքեր լինում են, թեեւ ընդհանուր առմամբ «առանձնապես պրոբլեմ չկա»: «Աշխատում ենք առավոտյան 8-ից մինչեւ գիշերվա 11-12-ը (մեր այցելության օրը պատուհանը խնայդրամարկղի հետ ծագած տեխնիկական խոչընդոտի պատճառով ուշ էր բացվել՝ 10.30): Արտոնագրեր ստացած վարորդների թիվը մեծ չէր՝ մոտ 600 հոգի «արտոնագրվել էին» անցած երեք ամիսների, ավելի քան 200-ը՝ օգոստոսի առաջին երկու-երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում: «Օրինախախտների հսկա բանակից խուսափելու համար դիմել էինք ՀՀ ՆԳ եւ ԱԱ նախարար Սերժ Սարգսյանին՝ մեր հիշեցումները [illegible] խնդրանքով, սակայն [illegible]

[illegible] տացնելու համար արտոնագրեր հասցնելու իրավունք էինք վերապահել նաեւ մարզպետարաններին (որպես ընծա), սակայն նրանց դիմող չկա: Վեց արտոնագիր է հատկացվել Շիրակի մարզում, երկուսը՝ Վայոց ձորում, այն էլ մեր օգնությամբ: Մեզ դիմած յուրաքանչյուր սուբյեկտի տրվում է ֆիզիկական կամ իրավաբանական անձի իրավունքը հաստատող, կեղծումներից ապահովագրված, «լամինացիայի» ենթարկված արտոնագիր, որն արժե 1100 դրամ, ինչպես նաեւ արտոնագրման ներդիր (կամ ներդիրներ, կախված մեքենաների թվից), որը բնութագրում է մեքենան, մակնիշը, համարանիշը, տեխնիկական վիճակը եւ այլն: Արտոնագիրը, որի համար վարորդը վճարում է նաեւ 10 հազար դրամ պետական տուրք, ուժի մեջ է 5 տարի, որի ընթացքում ներդիրները կարող են փոխվել», պարզաբանեց արտոնագրման բաժնի պետը: Պարոն Ներսիսյանը վստահ է, որ արտոնագրումը վարորդին իրավա[illegible], հարկատու դարձնելու միակ ճանապարհն է, որի բացակայությունն անխուսափելի պայմաններ էր [illegible]

[illegible] ջոցների համար՝ նպաստելով վերջիններիս անմրցունակությանը եւ, վերջին հաշվով, անհետացմանը: Պետական հատվածի «հարկային» ցուցանիշներն էլ հենց հիմք են ընդունվել սահմանված հաստատագրված հարկերի համար, որ փոփոխական են՝ կախված փոխադրամիջոցների նստատեղերից, աշխատանքային օրերից, երթուղիներից եւ այլն: Միկրոավտոբուսների վարորդները, օրինակ, ամեն ամիս պետությանը կվճարեն 31 հազար դրամ, «Զարթոնքից Արեշ մի «բալկա» տեղափոխելու համար 100-200 դոլար վերցնող վարորդները»՝ մինչեւ 70 հազար դրամ:

Չվիճարկելով, որ տնտեսական գործունեությամբ զբաղվող յուրաքանչյուր սուբյեկտ, տվյալ դեպքում, մասնավոր փոխադրամիջոցների վարորդները, պետք է նպաստի պետության ծակ գանձարանը լցնելու գործընթացին, նկատենք, որ վերջինիս համալրումը, ցավոք, տեղի է ունենալու քաղաքացիների անհուսալիորեն սկարացած գրպանի հաշվին, եւ պարոն Շահնազարյանի վկայակոչած օղակը սեղմելու է նախ եւ առաջ ուղեւորի պարանոցը...

[illegible]

ԱԶԳ

Արցախ

Այն առասպելը, թե իբր հայկական կողմը գրավել է մերօրյա Ադրբեջանական Հանրապետությանը պատկանող տարածքներ, արարվել է ԽՍՀՄ լուծարումից հետո, ավելի ճիշտ, այն բանից հետո, երբ, ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի բնորոշմամբ, Լեռնային Ղարաբաղի «տեղական հայկական ուժերը» Լաչինի գոտով պատռել են շրջափակման օղակը, իսկ այնուհետեւ, զարգացնելով հաջողությունը, ադրբեջանական բանակին ետ են շպրտել այնպիսի դիրքեր, որտեղից 1994-ի դրությամբ չէին հրետակոծվում 1991-ի դեկտեմբերին, Ադրբեջանական Հանրապետությունից մեկ շա-րապես հրաժարվելով խորհրդային ժամանակաշրջանի իրավաքաղաքական ժառանգությունից, այնպես էլ միջազգային իրավունքի նորմերը, իրագործելով հայկական ջարդեր եւ բռնահանություններ Ադրբեջանով մեկ եւ շրջափակելով Լեռնային Ղարաբաղը, ադրբեջանահայության սպանդը այստեղ ավարտին հասցնելու համար:

Ղարաբաղցիների հիմնական իրավական փաստարկը 1991-ից ի վեր վերը նշվածն է: Նրանից հետեւում է, որ եթե արտաքին աշխարհը եւ խոշոր տերությունները ետխորհրդային տարածքում նորանկախ պետությունների ճանաչման համար հիմք են ընդունում ԽՍՀՄ իրավական ժառանգությունը, ապա այդ հիմքը ավելի շուտ եւ ավելի շատ բավարարում է ԼՂ Հանրապետության, քան թե Ադրբեջանական Հանրապետության անկախացման գործընթացին: Ավելին, ԽՍՀՄ իրավաքաղաքական իրողությունների համատեքստում Ադրբեջանական Հանրապետության անկախացումը նախկին խորհրդային Ադրբեջանի սահմաններում չի կարող ճանաչվել օրինական, քանի որ հրաժարվել է վերջինիս իրավահաջորդությունից եւ իր համար անվավեր է հայտարարել ԽՍՀՄ օրոք ընդունված բոլոր պետաիրավական ակտերը:

Ստեղծվեց իրավական ու քաղաքական իմաստներով ոչ միանշանակ մի իրավիճակ, որից խոշոր տերությունների ու նրանց «հովանու» տակ գործող միջազգային կազմակերպությունների անսկզբունքայնության հոտն էր փչում: Մի կողմից, Արեւմուտքը չի ճանաչում ԽՍՀՄ օրենքների ու միջազգային իրավունքի համապատասխան նորմերի տեսակետից միանգամայն օրինաչափ կայացած ԼՂ Հանրապետությունը, մյուս կողմից, ԽՍՀՄ իրավաքաղաքական ժառանգության հիմքի վրա նախկին Ադր. ԽՍՀ սահմաններում ի դեմս Ադրբեջանական Հանրապետության ճանաչում է մի պետություն, որը հրաժարվել է լինել Ադր. ԽՍՀ իրավահաջորդը եւ վերականգնել է 1918–1920 թթ. հռչակված, բայց Ազգերի լիգայի կողմից դե յուրե չճանաչված, այսպես կոչված, մուսավաթական Ադրբեջանական Հանրապետության պետականությունը: Ըստ երեւույթին, այս տհաճ փաստերը շրջանցելու եւ «իրավատեր թագավորի մերկությունը» ծածկելու համար Արեւմուտքը սկսեց ավելի քիչ խոսել ԽՍՀՄ իրավաքաղաքական իրողությունների՝ որպես ետխորհրդային տարածքում նոր պետական կազմավորումների ճանաչման հիմքի, մասին: Խնդիրը սկսեց ներկայացվել Հելսինկյան փաստաթղթերի, դրանց սկզբունքների ու ըմբռնումների ոգով: Առաջին պլան մղվեց սահմանների անխախտելիության սկզբունքը, որը եւ այսօր դարձել է խնդրի կարգավորման գլխավոր կարգախոսը ԵԱՀԿ-ի շրջանակներում եւ արեւմտյան մայրաքաղաքներում:

Ուշադիր քննությունը սակայն ցույց է տալիս, որ «տարածքային ամբողջականության» կարգախոսը ոչնչով չի ազդում Արեւմուտքի մոտեցման բուն էության վրա, չի փոխում նրա իրավական բովանդակությունը: Խոսելով նորանկախ պետությունների տարածքային ամբողջականության մասին, նկատի է առնվում նախկին խորհրդային հանրապետությունների տարածքներում ճանաչված պետությունները: Խոսելով սահմանների անձեռնմխելիության մասին, նկատի է առնվում խորհրդային նախկին հանրապետությունների սահմանները: Ըստ էության ամեն ինչ մնում է նույնը: Ինչ վերաբերում է տարածքային ամբողջականության սկզբունքին, ապա այն ուղղակի համար է այնքանով, որ թույլ է տալիս բանակցություններում ու քարոզչության մեջ շրջանցել ու չհիշատակել մոտեցման իրական իրավական հիմքը, նախկին ԽՍՀՄ իրավաքաղաքական ժառանգությունը: Հասկանալի է դառնում, թե ինչու Արեւմուտքում չտեսնելու են տալիս այն իրողությունը, որ Բաքուն 1991 թ. օգոստոսին իր անկախության գործընթացը տարել է ոչ թե ԽՍՀՄ կազմից դուրս գալու իրավական հունով, այլ վերականգնել է 1918–1920 թթ. ինքնահռչակված եւ Ազգերի լիգայի կողմից դե յուրե չճանաչված, այսպես կոչված, մուսավաթական Ադրբեջանական Հանրապետությունը:

անկախ Հայաստանի արտաքին քաղաքական ծառայությունները, որոնք ներկայացնում են Հայաստանը միջազգային ասպարեզում եւ արտաբերում են մեր պետական, պաշտոնական կարծիքը, ոչ մի նոր խոսք չեն ասել այս հարցում, չնայած պատմաքաղաքական ու միջազգային իրավական հիմքերը դա թույլ են տալիս: Չեն ասել, չնայած տարվող կուրսի ակնհայտ ձախողմանը:

Մեր դիվանագիտությունը ընդհանրապես չնկատեց, որ ԽՍՀՄ լուծարումն ու Բաքվի կողմից խորհրդային Ադրբեջանի իրավահաջորդությունից հրաժարումը 1991-ի վերջերին որակապես նոր իրավական իրադրություն ջանի ներքին գործը: Այդ հարցը առավել եւս չի կարող լինել «իրավաբանորեն խաղից դուրս մնացած» մերօրյա Ադրբեջանական Հանրապետության ներքին գործը: Ոչ մի երկրի արտոնված չէ իրեն չպատկանող տարածքների ժողովրդին շնորհել կամ նրանից խլել ինքնավարության այս կամ այն աստիճանը: Ինչ վերաբերում է ԽՍՀՄ լուծարման ընթացքում Լեռնային Ղարաբաղի ազգային-պետական կարգավիճակի բարձրացմանը, ապա ստեղծված իրադրության մեջ այն չի հակասում ոչ 1921-ին կնքած պայմանագրերին, ոչ նախկին ԽՍՀՄ օրենքներին, ոչ էլ միջազգային իրավունքի նորմերին:

Լեռնային Ղարաբաղի՝ որպես տարածքի, միջազգային իրավական կարգավիճակի կամ այն մասին, թե ով է ումից տարածքներ զավթել

բաց առաջ կայացած Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության գյուղերն ու քաղաքները:

Առասպելի «իրավական հիմքը» միջազգային կազմակերպությունների եւ հատկապես «իրավական հարցերում բծախնդիր» արեւմտյան երկրների դիրքորոշումն էր, ըստ որի ետխորհրդային երկրաքաղաքական տարածության մեջ նոր պետությունները պիտի ճանաչվեին Խորհրդային Միության նախկին միութենական հանրապետությունների սահմաններում: Աշխարհին ու ինքն իրեն արդարության ու իրավական իդեալների պաշտպան ներկայացնող Արեւմուտքը իր որդեգրած դիրքորոշումը մոտավորապես հիմնավորում էր այսպես. «Մենք ելնում ենք լուծարված (ավելի հաճախ, ոչ առանց հատուկ նկատառումների «լուծարումի» փոխարեն օգտագործում են «փլուզում» արտահայտությունը) ԽՍՀՄ-ի իրավաքաղաքական իրողություններից»: Առաջին հայացքից թվում է, թե, իրոք, «իրավական հարցերում նրբանկատ» Արեւմուտքը ցուցաբերում է խիստ կշռադատված մոտեցում, մանավանդ որ նկատի էր առնվում ետխորհրդային տարածքում նոր հակամարտությունների բռնկումը կանխելու նպատակը:

Եվ այսպես, Արեւմուտքը ինչ-որ իրավական հիմքերից պետք է ելներ երկրաքաղաքական նոր իրողությունների գնահատման ու ճանաչման համար, եւ այդ հիմքը ԽՍՀՄ-ի, որպես լուծարվող երկրի, իրավաքաղաքական ժառանգությունն էր 1991-ի դրությամբ:

Սակայն շուտով պարզվեց, որ այդ հիմքը ոչ մի խոչընդոտ չի դնում ճանաչելու ԼՂ Հանրապետության անկախությունը եւս: ԼՂՀ իշխանությունները հենց սկզբից, 1991-ի սեպտեմբերին, ԼՂՀ անկախության Հռչակագրում որպես նորանկախ հանրապետության կայացման իրավական հիմք մատնացույց արեցին 1991 թ. ապրիլին ընդունված ԽՍՀՄ այն օրենքը, որը ինքնավար կազմավորումներին ու հավաք ապրող ազգություններին արտոնում էր ինքնուրույն լուծել իրենց ազգային-պետական կարգավիճակի հարցը, եթե միութենական հանրապետությունը, որի կազմում նրանք ապրում են, դուրս է գալիս ԽՍՀՄ-ից: Հատուկ մատնացույց էր արվում, որ ԼՂ Հանրապետությունը միակն է նախկին ԽՍՀՄ ինքնավար պետական կազմավորումներից, որը ԽՍՀՄ լուծարման ընթացքում, մինչեւ Ադրբեջանական Հանրապետության ճանաչումը, կայացել է անբասիր ձեւով համաձայն լուծարվող երկրի օրենքների, հակասության մեջ չմտնելով նաեւ միջազգային իրավական նորմերի հետ: Այս փաստարկին ոչինչ հնարավոր չէ հակադրել, մանավանդ եթե հաշվի առնենք այն հանգամանքը, որ կայացման օրինականության տեսակետից Բաքուն չի կարող համեմատվել Ստեփանակերտի հետ: Անկախացման գործընթացում նա անընդհատ ոտնահարել է ինչպես ԽՍՀՄ օրենքները, ի վերջո ընդհան-

Անկախացման գործընթացում Բաքվի կատարած այս «ձիու քայլը» իրավական ամենահզոր զենքն է դիտվում թե Բաքվի, թե նրա բացահայտ ու անբացահայտ բարեկամների ու պաշտպանների կողմից, երբ հարկ է լինում հակադրվել Ստեփանակերտից անընդհատ հնչող այն փաստարկին, թե ԼՂՀ կայացել է խորհրդային օրենքների տեսակետից միանգամայն օրինականորեն: Խորհրդային իրավաքաղաքական ժառանգությունից Բաքվի հրաժարվելու կարեւոր շարժառիթներից մեկը եղել է հենց այն, որ խանգարի Լեռնային Ղարաբաղի Ինքնավար Մարզին օգտվելու ԽՍՀՄ օրենքներից, որոնք արտոնել են նրան ինքնուրույն որոշելու իր պետա-իրավական կարգավիճակը ԽՍՀՄ-ից Ադր. ԽՍՀ-ի դուրս գալու դեպքում: Փաստորեն, եթե Ստեփանակերտը դիմում է ԽՍՀՄ օրենքներին, Բաքուն բոլոր հիմքերն ունի ասելու. «Ես մերժել եմ ողջ խորհրդային իրավական ժառանգությունը եւ վերադարձել 1918–1920 թթ. իրողություններին: Այնպես որ, ցավոք, մեր երկխոսությունը չի ստացվում այն պատճառով, որ մենք նույն լեզվով չենք խոսում, նույն իրավական հիմքով չենք մոտենում խնդրին. դուք ելնում եք ԽՍՀՄ իրողություններից, իսկ մենք ընդհանրապես մերժում ենք այդ ժառանգությունը»:

Հիացմունք է պատճառում Բաքվի (ըստ երեւույթին ոչ առանց Անկարայի օգնության) դիվանագիտական ճկունությունը: Կոնկրետ այդ քայլին, այսինքն՝ Ադր. ԽՍՀ իրավահաջորդությունից հրաժարվելու, դիմելու հաշվարկները 1991-ին եղել են նրբին ու ճշգրիտ: Բաքուն փորձում էր շարքից հանել Ստեփանակերտի հետ երկխոսության ընդհանուր լեզուն, որ տրամադրում էին ԽՍՀՄ օրենքները: Եվ մինչեւ օրս նա Ստեփանակերտի հետ ուղիղ երկխոսության մեջ չէ: Բայց կային այլ նկատառումներ: Այդ քայլով նա խուսափում էր նախօրյակին խորհրդային Ադրբեջանում իրագործված հայկական ջարդերի ու բռնի տեղահանումների պատասխանատվությունից: Ավելին, հրաժարվելով խորհրդային Ադրբեջանի իրավահաջորդությունից, նա հնարավորություն էր ստանում որեւէ ձեւով չփոխհատուցելու բռնահանված հայերի Ադրբեջանով մեկ թողած ինչքի համար (համեմատության համար նկատենք, որ նախկին ԽՍՀՄ-ը Սպիտակի երկրաշարժից հետո փոխհատուցել է Հայաստանը լքած բոլոր ադրբեջանցիների թողած ինչքի եւ ավերված բնակարանների համար): Այնպես որ, խորհրդային Ադրբեջանի իրավահաջորդությունից հրաժարվելու ծանրակշիռ նկատառումներ շատ կային:

Սակայն այդ քայլի մեջ կար նաեւ հայ դիվանագիտությանն ու քաղաքագիտությանը վերաբերող մի հաշվարկ: Բաքուն (ասել է թե՝ Անկարան) վստահ էր, որ հայերի խելքը չի կտրի իրավական այդ քայլի դեմ գտնելու որեւէ հակաքայլ: Եվ պարզվում է՝ ճիշտ էին: 88-ից այս կողմ մեր պետական գործիչները, իսկ 91-ից հետո՝ թյուն են ստեղծել խնդրի շուրջ: Մենք չնկատեցինք, որ 1991 թ. օգոստոս–հոկտեմբեր ամիսներին Բաքվում ընդունված 1918–1920 թթ. մուսավաթական Ադրբեջանի պետականության վերականգնման ակտով իր գոյությունն է դադարեցնել իրավաբանական այն սուբյեկտը (խորհրդային Ադրբեջանը), որին 1921 թվականին հանձնվել են Լեռնային Ղարաբաղն ու Նախիջեւանը: Մենք չնկատեցինք, որ այդ ակտով դադարել են Բաքվի բոլոր իրավունքները հիշյալ տարածքների վրա: Մնալով «միացում» գաղափարախոսության եւ նախկին ԽՍՀՄ իրավական ժառանգության պատանդը, մենք չմտանք իրավական այն դաշտը, որը մեզ առաջարկում էր Բաքուն եւ ճակատամարտ չտվինք այնտեղ, չնայած առաջարկվող դաշտում մեր իրավական փաստարկներն ու «զենքերը» ավելի զորեղ էին:

Իսկ ի՞նչ պիտի ասեինք մենք 1991 թ. հոկտեմբերից եւ առավել եւս դեկտեմբերից հետո, երբ Բաքուն հրաժարվեց լինել խորհրդային Ադրբեջանի իրավահաջորդը, իսկ այնուհետեւ լուծարվեց ԽՍՀՄ-ը: Պարզ ու հասարակ եւ իրավական տեսակետից ակնհայտ մի բան. Լեռնային Ղարաբաղը եւ Նախիջեւանը ունեն մինչեւ ԽՍՀՄ-ի կազմավորումը ընդունված եւ մինչ օրս գործող բազմակողմ միջպետական պայմանագրերով որոշված միջազգային իրավական կարգավիճակ: Այդ բազմակողմ պայմանագրերից ու որոշումներից հետեւում է, որ 1921-ին արդեն իրավաբանորեն խորհրդային Հայաստանին պատկանող այդ տարածքները տրվել են խորհրդային Ադրբեջանին որոշակի պայմաններով ու վերապահումներով: Նախիջեւանը տրվել է ինքնավար տարածքի կարգավիճակով, իսկ Լեռնային Ղարաբաղը (ողջ Լեռնային Ղարաբաղը եւ ոչ թե հետագայում ստեղծված ինքնավար մարզը)՝ այդտեղ լայն իրավունքներով ինքնավար մարզ ստեղծելու պայմանով: 1991 թվականի հոկտեմբերին սահմանադրական ակտով խորհրդային Ադրբեջանի իրավահաջորդությունից հրաժարված Բաքուն կորցրել է իր բոլոր իրավունքները այդ տարածքների վրա, իսկ Նախիջեւանի պարագայում վերածվել է այն երրորդ կողմի, որին ըստ ռուս-թուրքական Մոսկովյան պայմանագրի չի կարելի զիջել Նախիջեւանի խնամակալությունը:

Գործող միջպետական բազմակողմ պայմանագրերով 1921 թվականին խորհրդային Ադրբեջանին որոշակի պայմաններով հանձնած տարածքները այդ նույն պայմանագրերով այսօր չեն պատկանում 1991-ի խորհրդային իրավաժառանգությունից հրաժարված մերօրյա Ադրբեջանական Հանրապետությանը: Իսկ ինչ վերաբերում է այդ տարածքների վրա լայն իրավունքներով ինքնավարության ձեւով հայկական պետականությանը, ապա այդ տարածքի հայերի նման ազգային-պետական կարգավիճակը նույնպես միջպետական պայմանավորվածության արդյունք է եղել եւ ոչ թե խորհրդային Ադրբե-

խելքին մոտ որեւէ բան հնարավոր չէ ասել, արդարացնելու մեր պաշտոնական լռությունը այդ հարցում:

Մի բան, իհարկե, կա՝ թուրքի հաշվարկածը:

Ես գրեթե տեսնում եմ այն քմծիծաղը, որով որոշ պետական այրեր պիտի ընթերցեն այս տողերը՝ «Ընկերոջ խելքը չի կտրում, որ մեր հարցը միջազգային ասպարեզում ստանալու է ոչ թե իրավական, այլ քաղաքական լուծում»: Մի խորին թյուրիմացություն, որի մեջ մինչեւ գլուխը թաղված է մեր ազգային քաղաքագիտությունը: Որեւէ միջազգային խնդրի քաղաքական լուծում նրա պատմա-քաղաքական ու քարոզչական կերպարից դուրս չի ձեւավորվում ու չի առաջարկվում: Եթե ուշադիր հետեւենք բանակցային գործընթացին, ապա դժվար չի լինի նկատել, թե ինչպես Բաքուն ու իր բարեկամները քամահրանքով խոսելով պատմական փաստարկների մասին (որպեսզի մենք չդիմենք դրանց), իրականում ամենուր դիմում են հենց պատմական փաստարկներին, նույնիսկ առանց ապացույցների պնդելով, թե իբր Լեռնային Ղարաբաղը պատմականորեն Ադրբեջանին պատկանող հող է, կամ թե ինչպես արհամարհանքով խոսելով իրավական փաստարկների մասին (որպեսզի մենք չդիմենք դրանց) եւ չունենալով նման փաստարկներ, իրականում ամենուր հայտարարում են, թե իբր Լեռնային Ղարաբաղը հենց իրավաբանորեն է պատկանում Ադրբեջանական Հանրապետությանը: Բաքուն հո չի ասում. «Ես պահանջում եմ այդ տարածքները, չնայած դրանք ինձ չեն պատկանում ոչ պատմության, ոչ էլ իրավունքի տեսակետից»: Նա հավակնում է այդ տարածքներին, անընդհատ տարփողելով հակառակը, որովհետեւ քաջ գիտի, որ հենց խնդրի այդ կերպարից է «ծնվում» իր համար նպաստավոր նրա քաղաքական լուծումը: Դատելով մեր վարքագծից, քաղաքական լուծումները մեզ համար իրավունքից, քարոզչությունից եւ դիվանագիտական ու միջազգային-քաղաքական գործունեությունից դուրս ու դրանցից անկախ ձեւավորվող ինչ-որ իռացիոնալ բաներ են:

Երբ մենք հաղթահարենք մեր դիվանագիտության (երեւի ազգային մտակեցվածքից եկող) այդ բարդույթը, այն ժամանակ գուցե նկատենք, որ Նախիջեւանն ու Լեռնային Ղարաբաղը մինչ օրս չեզոքացված միջպետական պայմանագրերով ու որոշումներով ունեն որոշակի միջազգային իրավական կարգավիճակ, որը թույլ չի տալիս դրանք դիտել որպես Ադրբեջանին պատկանող տարածքներ: Գուցե այն ժամանակ մենք գաղտնի չպահենք այդ իրողությունը աշխարհից: Իսկ եթե մենք շարունակենք խորհրդավոր ու անպտուղ լռություն պահպանել, ուրեմն թուրքի հաշվարկը ճիշտ ու ճշգրիտ է մեծ հաշվով. մեր խելքը չի կտրում:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԱՍՅԱՆ,
Պրոֆեսոր

ԱԶԳ

Միջազգային

ՄԵԾ ԲՐԻՏԱՆԻԱ

Օլսթեր. Նոր հրադադարի դասձառները

Հյուսիսային Իռլանդիայի բնակչությունը 1997 թ. հուլիսի 19-ին Իռլանդիայի հանրապետական բանակի (ԻՀԲ) հայտարարած նոր հրադադարն ընկալեց առանց խանդավառության: Պատճառը թերևս այն է, որ 1994 թ. օգոստոսի 31-ին ԻՀԲ-ի հռչակած նախորդ հրադադարն ավարտվել էր ընդամենը 17 ամիս անց՝ 1996 թ. փետրվարի 9-ին, երբ մեկ տոննանոց ռումբ էր պայթեցվել Լոնդոնի կենտրոնում: Այդ պահից խաղաղության բանակցություններն այլևս անհույս էին թվում:

Իսկ ինչո՞վ է պայմանավորված ԻՀԲ-ի նոր հրադադարը: Առաջին պատճառը ԻՀԲ-ի վրա Լոնդոնի և Դուբլինի ղեկավարների հարաճուն ճնշումն է Քլինթոնի վարչակազմի աջակցությամբ: Անգլիայի և Իռլանդիայի վարչապետներ Թոնի Բլերը և Բերթի Ահերնը նոր են ստանձնել իրենց պաշտոնները և մանևրելու ավելի մեծ հնարավորություններ ունեն, քան իրենց նախորդները: Մասնավորապես, Լոնդոնն այլևս չի բավարարվում բանակցությունների հենց սկզբից ԻՀԲ-ի զինանոցի մի մասի առգրավման պահանջով. Բրիտանիայի կառավարությունն այժմ արդեն պնդում է, որ զինաթափվեն ԻՀԲ-ի ռազմականացված խմբերը:

Երկրորդ պատճառն այն է, որ Լոնդոնն ու Դուբլինը նշել են եկող տարի երկու Իռլանդիաներում հաշտության հանրաքվեի անցկացման հնարավորությունը: Այդ հանրաքվեն բնավ ձեռնտու չէր լինի իռլանդացի հանրապետականների համար, քանզի Հյուսիսային Իռլանդիայի բնակչության մեծ մասը մերժում է Իռլանդիայի Հանրապետության հետ քաղաքական միավորության գաղափարը: Բացի դրանից, հարավցիները ևս չեն համակրում ԻՀԲ-ին և դրա քաղաքական թևը հանդիսացող Սին Ֆեյն ազգայնական շարժմանը:

Իսկ երրորդ պատճառը բրիտանական գահի հավատարիմ կողմնակիցների՝ բողոքական օրանժիստների անակնկալ գործողություններն են: Մասնավորապես, նրանք վերջերս համաձայնել են փոփոխել ավանդական դարձած ամառային բազմաթիվ երթերի ուղիները: Մինչդեռ, Բրիտանիայի հետախուզական գործակալությունների տվյալների համաձայն, ԻՀԲ-ն ակնկալում էր, թե առաջիկա շաբաթներին Օլսթերում հակամարտությունն էլ ավելի կխորանա:

ԻՀԲ-ի հրադադարը նոր շունչ կտա հաշտության բանակցություններին: Մասնավորապես, Սին Ֆեյն շարժման նախագահ Ջերի Ադամսը կկարողանա մասնակցել Հյուսիսային Իռլանդիայի ապագա կարգավիճակին առնչվող բանակցություններին, որոնք պետք է սկսվեն սեպտեմբերի 15-ին: «Էքսպրես» հանդեսի թղթակից Մարկ Էփստեյնի կարծիքով, խաղաղության և տնտեսական կայունության ձգտող Օլսթերի բնակչությունը, անկասկած, ճնշում կգործադրի իր ներկայացուցիչների վրա, որպեսզի անդադար հաշտության համաձայնագիր կնքվի: Ըստ որում իռլանդացի հանրապետականները պարտավոր կլինեն այսուհետև հրաժարվել զինված պայքարից: Քաղաքական առումով պայմանագիրը կնշանակեր, որ հանրապետականները հաշվի են առնում ուժերի նոր հարաբերակցությունը: Չնայած կրոնական տարաձայնություններին ու վեճերին՝ Հյուսիսային Իռլանդիայի բնակչության մեծամասնությունը մերժում է միացյալ Իռլանդիայի գաղափարը, որը հենց ԻՀԲ-ի և Սին Ֆեյնի գոյության իմաստն է:

Անկախ դրանից, թե Օլսթերում որքան կտևի նոր հրադադարը, Անգլիայի, Իռլանդիայի և ԱՄՆ-ի կառավարությունները ներկայումս խաղաղության պատրանքին հավատալուց բացի այլ ընտրություն չունեն:

Գ. Ք.

Ռուսական կայսրության 3.83 տոննա ոսկին ճապոնական դրամի է վերածվել

Վերջերս Ճապոնիայի վարկային բանկի հետազոտական ինստիտուտի տնօրեն Իոսիո Տասաին բացահայտել է, որ Ռուսական կայսրության գանձերից 3.83 տոննա ոսկի (որ ներկայիս գներով գնահատվում է գրեթե 45 մլն դոլար) կայսերական Ճապոնիայի ֆինանսների նախարար Տակահասիի կարգադրությամբ և վերահսկողությամբ քաղաքացիական պատերազմի տարիներին Ռուսաստանի հեռավոր արևելքից տարվել է Ճապոնիա:

1920 թ. հունվարին Ճապոնիայի ֆինանսների նախարար Տակահասին տեղեկություններ ստացավ այն մասին, որ 1917 թ. հեղափոխությունից հետո «Ռոմանովների ոսկու» մի մասը հայտնվել է Սիբիրում: Նույն տարվա փետրվարին նրան հայտնեցին, որ ռուսական ոսկու այդ պաշարի 46 տոննան գտնվում է Չիտայում, հեղափոխության դեմ տրամադրված մի ռուս ատամանի հսկողության տակ: Ճապոնացիների համապատասխան ջանքերից հետո այդ ատամանը Ռուսաստանի հեռավոր արևելքում տեղաբաշխված ճապոնական զորքերին «ի պահ հանձնեց» 186 արկղերում պահեստավորված 9.1 տոննա ոսկին: Արդեն 1920 թ. մարտին ոսկու 30 ձուլակտոր և 50 մետաղադրամ պարունակող 80 արկղեր հայտնվում են կայսերական Ճապոնիայի զորամասերի օկուպացրած չինական Դալյանում (նախկին Պորտ Արթուր) նավահանգստում: «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթը նշում է, որ բացահայտելով ցարական ոսկու գաղտնի տեղափոխման գործողությունը, Կրեմլը այն ժամանակ պահանջել է անհապաղ վերադարձնել ոսկին: Սակայն, Ճապոնիայի ֆինանսների նախարար Տակահասին իր մերձավորներին հարկադրել է ամեն գնով այն հասցնել Ճապոնիա: 1920 թ. օգոստոսին ռուսական ոսկով լի 80 արկղերը ծովով փոխադրվել են ճապոնական կղզիներ և ֆինանսների նախարարի ու իր աջակիցների ջանքերով հանձնվել նախարարության Օսակա քաղաքի բաժանմունքի: Այնտեղ ռուսական խորհրդանշաններ կրող ձուլակտորներն ու ոսկե դրամները վերածուլել են ճապոնական դրամների:

Ցարական ոսկու ճակատագրի առնչությամբ 1995 թ. ռուսական կողմի կատարած պաշտոնական հարցմանն ի պատասխան Ճապոնիայի ԱԳՆ-ն 1996 թ. հայտարարեց, թե Տոկիոն պարտավոր չէ Ռուսաստանին վերադարձնել ցարական ոսկին, քանի որ դրա մի մասը կամ արդեն վերադարձվել է Մոսկվային, կամ էլ որպես գրավական է օգտագործվել տեղական բանկերի կողմից Ռուսաստանին փոխառություններ տալու ընթացքում: Սակայն հեղինակավոր հետազոտող Իոսիո Տասաին հասկացնում է, որ այս պատմությանը դեռևս վաղ է վերջակետ դնել:

Գ. Ք.

Վոլվոն երես է թեքում Ռենոյից

Շվեդական Վոլվո ավտոգործարանը վաճառել է ֆրանսիական Ռենո ավիաընկերությունում ունեցած իր մնացած բոլոր բաժնետոմսերը, դրանք կազմում էին Ռենոյի ընդհանուր բաժնետոմսերի 11.38 տոկոսը: «Նյու Յորք թայմզ» օրաթերթում հրապարակելով այս մասին, Ասոշիեյթեդ պրես գործակալությունը նշում է, որ գնորդը՝ շվեյցարական Յունիոն բանկը վճարել է 5.9 միլիարդ կրոն (756 միլիոն դոլար), բայց մտադիր է վերավաճառել դրանք միջազգային ներդնողներին:

Վոլվոյի բաժինը Ռենոյում երկու ավտոգործարանների միջև կնքված համագործակցության պայմանագրի վերջին մնացորդներից էր:

Պայմանագիրը 1994-ին չեղյալ էր համարվել այն բանից հետո, երբ Ռենոյի կողմից առաջարկված միաձուլումը մերժվել էր Վոլվոյի կողմից:

Սառույցի ամբարտակը կարող է մահաբեր դառնալ

Հնագույն ժամանակներից Նեղոսը համարվել է արգավանդության և կյանքի խորհրդանիշ: Բայց վերջերս ԱՄՆ-ի և Կանադայի միանգամից մի քանի գիտական կենտրոնների հետազոտողներ հանգեցին այն հետևության, որ Նեղոսը կարող է նաև մահաբեր դառնալ երկրագնդի մի մասի համար: Ըստ որում, ինչպես պնդում են գիտնականները, «մեղավոր է» ոչ այնքան գետը, որքան Ասուանի ամբարտակը կառուցված խորհրդային մարդիկ: 1968 թ. խորհրդային հազարավոր մասնագետներ բավական կարճ ժամանակամիջոցում Ասուան քաղաքի մոտ Նեղոսի վրա կառուցեցին այդ վիթխարի ամբարտակը, որը նույնիսկ Արևմուտքում անվանեցին «խորհրդային հրաշք»: Առանց դրա Եգիպտոսը չէր դառնա Մերձավոր Արևելքի առյուծաբերական երկրներից մեկը:

Սակայն ամերիկացի գիտնականները պնդում են, որ Ասուանի ամբարտակը կանգնեցնում է գետի քաղցր ջրերի հոսքը դեպի Միջերկրական ծով: Դրա հետևանքով ծովը ծանծաղում է և հետզհետե ավելի աղի դառնում, իսկ ապագայում կարող է վերածվել երկրորդ Մեռյալ ծովի:

Ծանր աղի ջուրը կարող է Ջիբրալթարի նեղուցով թափանցել Ատլանտյան օվկիանոս, ապա խառնվել Գոլֆստրիմ տաք հոսանքին: Դա կհանգեցնի կլիմայի փոփոխության և արկտիկական սառցե ծածկույթների: Իսկ դա իր հերթին նոր սառցադաշտային ժամանակաշրջանի սպառնալիք կստեղծի: Ամերիկացի և կանադացի շատ գիտնականներ արդեն իրական են համարում այդ վտանգը: Ինչպես նշում է «Կոմսոմոլսկայա պրավդա» թերթը, ամերիկացի գիտնականներից ոմանք արդեն առաջարկել են... փակել Ջիբրալթարի նեղուցը: Այսինքն, թող աղի ջրերը հոսեն դեպի Սև և Կարմիր ծովերը, միայն թե հեռու լինեն Ամերիկայի ափերից:

ԸՐՋԱՆ

ՄԱՀ-ը զբաղվում է Թուրքիայով

Ըստ «Ռոյթեր» գործակալության, Միջազգային արժութային հիմնադրամի (ՄԱՀ) ղեկավարությունը հայտարարել է, որ Թուրքիան պետք է լուրջ քայլեր ձեռնարկի երկրի տնտեսությունը կայունացնելու ուղղությամբ, և դրա համար անհրաժեշտ կլինի մշակել ու իրականացնել միջոցառումների ամբողջական ծրագիր: Ըստ հաղորդագրության, հատկապես վտանգավոր է որակվում Թուրքիայում աննախադեպ չափերի հասած սղաճը, որի կասեցման միջոցների բացակայությունը կազմալուծում է Թուրքիայի տնտեսությունը: ՄԱՀ-ը նաև զգուշացրել է, որ հիվանդագին վիճակի մեջ է Թուրքիայի բանկային համակարգը:

«ԵՐԵՎԱՆ»

Չեչնիայում առևանգումների համար մահապատիժ

ԳՐՈԶՆԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չեչնիայում առևանգված մարդկանց, մասնավորապես, ռուսաստանցի հինգ լրագրողներին իրենց ձեռքում պահող անձինք կազատվեն քրեական պատասխանատվությունից, եթե մինչև օգոստոսի 10-ը պատանդներին ազատ արձակեն, չորեքշաբթի ուշ երեկոյան ելույթ ունենալով Գրոզնու հեռուստատեսությամբ՝ հայտարարել է հանրապետության գլխավոր դատախազ Խասան Մերժիևը: Այդ արտահայտությունը կարելի է գնահատել որպես վերջին նախազգուշացում ավազակներին: Հանրապետության ղեկավարությունը և իրավապահ մարմիններն արտակարգ միջոցներ են մշակել հակազդելու մարդկանց առևանգումներին, նշել է Չեչնիայի գլխավոր դատախազը: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը հաղորդել է, որ Ասլան Մասխադովի հրամանագրով այն անձինք, ովքեր զբաղվում են մարդկանց առևանգմամբ, ենթակա են մահապատժի կամ ցմահ բանտարկության:

Իրանում մեծ քանակությամբ թմրանյութեր են առգրավվել

Ըստ «Ռոյթեր» գործակալության, Իրանի ոստիկանությունը օգոստոսի 5-ին մոտ 550 կգ թմրանյութ է առգրավել երկրի հյուսիս-արևելյան հատվածում գտնվող Խորասան նահանգում, որը սահմանակից է Աֆղանստանին: Իրանի պաշտոնական «Իռնա» լրատվական գործակալությունը հաղորդել է, որ թմրանյութերի առգրավման նպատակով կազմակերպված գործողությունների ընթացքում ձերբակալվել է 23 հոգի:

«ԵՐԵՎԱՆ»

Բուլղար կոմունիստները ընդդեմ փաստաթղթերի գաղտնազերծման

6 ՕԳՈՍՏՈՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Բուլղարիայի հիմնական ընդդիմադիր քաղաքական ուժը՝ սոցիալիստական կուսակցությունը մտադիր է դիմել Սահմանադրական դատարան՝ վիճարկելու անցած շաբաթ ընդունված օրենքն այս երկրում կոմունիստական դարաշրջանի հատուկ ծառայությունների փաստաթղթերը գաղտնազերծելու մասին: Նախկինում կոմունիստ՝ այժմ սոցիալիստ քաղաքական գործիչների կարծիքով, այդ օրենքը, որը վերաբերում է գաղտնի ոստիկանության հետ այս կամ այն կերպ համագործակցած 200 հազար մարդու՝ խորհրդարանում հավանության է արժանացել հակասահմանադրական եղանակով և ոտնահարում է երկրի քաղաքացիների իրավունքները: Այդ օրենքը ենթադրում էր, որ նախ և առաջ պետք է հրապարակվեն նախագահի, պատգամավորների, նախարարների, բարձրաստիճան պաշտոնյաների և պետական զանգվածային լրատվության միջոցների ղեկավարների դոսյեները:

Նյու Յորքում քառակողմ բանակցություններ Կորեայում խաղաղության հաստատելու շուրջ

6 ՕԳՈՍՏՈՍ. BBC. VOA: Մ. Նահանգներում երեկ սկսված քառակողմ բանակցություններում Հյուսիսային Կորեայի ներկայացուցիչները, որպես կայուն խաղաղության հաստատման առաջին քայլ, ԱՄՆ-ից պահանջեցին դուրս բերել զորքերը Հարավային Կորեայից: Այդ պահանջն առաջ քաշվեց Նյու Յորքում կլոր սեղանի շուրջ սկսված բանակցությունների առաջին իսկ րոպեին: Բանակցություններին Հյուսիսային և Հարավային Կորեաների ներկայացուցիչներից բացի՝ մասնակցում են նաև ԱՄՆ-ի և ՉԺՀ-ի ներկայացուցիչները: Կորեայում 53 տարի առաջ ավարտված պատերազմից հետո, զինադադարի մասին համաձայնագիր ստորագրած 4 պետությունների ներկայացուցիչներն այսօր կշարունակեն իրենց աշխատանքը:

Կոմորյան կղզիներն ուզում են վերամիանալ Ֆրանսիային, սակայն վերջինս անտարբեր է

6 ՕԳՈՍՏՈՍ. BBC. RFI: Կոմորյան արշիպելագի ևս մեկ կղզում տեղի ունեցավ անջատողականների ապստամբություն, որոնք ցանկանում են վերամիավորվել կղզիների նախկին գաղութատեր Ֆրանսիայի հետ: Մոխելի կղզում տեղի ունեցող բողոքների մասնակիցները շրջափակել են ճանապարհները և բարձրացրել Ֆրանսիայի դրոշը: Նրանք բարձրացրել են նաև գաղութացումից առաջ կղզու վերջին շիրակալ՝ Ֆարիմա Ջումբեր բացուհու դրոշը: Օգոստոսի 4-ին արշիպելագի մեկ այլ կղզու՝ Անժուանի անջատողականներն էին հայտարարել իրենց անկախության և Ֆրանսիայի հետ վերամիավորվելու մտադրության մասին և ձեռնամուխ էին եղել նոր կառավարության կազմավորմանը:

Սակայն Ֆրանսիան այս կղզիների հետ վերամիավորվելու հետաքրքրություն չի ցուցաբերում:

Մշակույթ

«Կոմիտաս» ընկերություն

Ճանաչենք մեր անցյալը

«Կոմիտաս» ընկերության մասին Գարեգին Լեւոնյանն իր հուշերում գրել է. «Մեր սիրելի երաժշտապետի (Կոմիտասի- Թ. Հ.) դրությունն արդեն անհուսալի դարձավ հոգեպես կազդուրվելու, բայց նրա ֆիզիկականը պահանջ ուներ սննդի ու խնամքի: Փարիզի հայ շրջաններին այդ գործում աջակցելու համար 1919 թ. մայիսի սկզբին Թիֆլիսում կազմակերպվեց «Կոմիտաս» ընկերությունը, սեղմ ծրագրով, նպատակ ունենալով անդամավճարների հավաքմամբ տարեկան մի որոշ գումար ուղարկել այնտեղ: Ընկերության նախագահն էր վարչության անդամներից մեկը, նկարիչ Եղիշե Թադեւոսյանը, Կոմիտասի վաղեմի բարեկամը...»:

«Կոմիտաս» ընկերության ստեղծման ոգեշնչողներից ու նախաձեռնողներից մեկը եղել է կոմպոզիտոր, երաժշտաբան ու դիրիժոր Ֆոմա Հարսմանը (1885-1956): Նա եղել է Ս. Պետերբուրգի երաժշտանոցի աչքի ընկնող սաներից եւ ուսանել է այնպիսի հայտնի արվեստագետների, ինչպիսիք են Ս. Տանեեւը, Ա. Արենսկին, Ա. Եսիպովան: Ֆ. Հարսմանի գրչին են պատկանում տարբեր սեռերի ստեղծագործություններ՝ կամերային, սիմֆոնիկ եւ մի քանի բալետներ: 1919-ի փետրվարի սկզբին Ֆ. Հարսմանը, հանգամանքների բերումով, գալիս է Թիֆլիս, այստեղ էլ ապրում եւ գործում է մինչեւ 1921 թ.:

Թիֆլիսում Հարսմանի գործունեությունը մեծապես կապված է տեղի երաժշտանոցին, քաղաքի երաժշտական հասարակական [illegible]: Թիֆլիսի ինքնատիպ երանգով հագեցած մշակութային կյանքը, որը գրեթե լիովին զսպվում էր հայերի տնօրինության տակ, միանգամից գրավում է Ֆ. Հարսմանին եւ նա մտերմական ու ստեղծագործական կապեր է հաստատում հայ մտավորականության ներկայացուցիչների շատերի հետ: Առանձնապես հիշարժան է նրա մտերմությունը Եղիշե Թադեւոսյանի եւ Հովհաննես Թումանյանի հետ: 1919-ի փետրվարի 26-ին տեղի է ունենում ռուս բանաստեղծ Սերգեյ Գորոդեցկու հիմնած «Բանաստեղծների համքարության» 24-րդ նիստը, որը նվիրված էր հայ մեծ բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի ծննդյան 50-ամյակին: Նիստին իր մասնակցությունն է բերել նաեւ Ֆ. Հարսմանը: Մտաբերելով ամեն տոնախմբություն նոր երգով սկսելու հայկական սովորույթը, Հարսմանը հոբելյարի պատվին նվագում է իր նոր հորինած ստեղծագործություններից մեկը: Թիֆլիսի «Զակավկազսկոյե սլովո» թերթի հաղորդակցությունից հայտնի է դառնում, որ Ֆ. Հարսմանը մինչ այդ արդեն մտերմություն է ունեցել Հ. Թումանյանի հետ եւ զրուցել հայ ժողովրդական երգարվեստի, մասնավորապես Կոմիտասի շուրջ: Բացի այդ հայտնի է, որ Ֆ. Հարսմանը շփվել է նաեւ հայ կոմպոզիտոր, բանահավաք եւ խմբավար Սպիրիդոն Մելիքյանի հետ եւ դարձյալ արծարծել Կոմիտասի ստեղծագործությանն առնչվող մի շարք հարցեր: 1919 թ. փետրվարի 28-ի եւ մարտի 1-ի համարներում Թիֆլիսի «Զակավկազսկոյե սլովո» թերթում հրապարակվում է Ֆոմա Հարսմանի «Ժողովրդական երգը եւ այն հավաքողները» շարքի «Կոմիտաս Վարդապետ» ծավալուն հոդվածը: Չափազանց գնահատելի եւ ուսանելի է այս, քանզի, փաստորեն, այդ հոդվածը հայ իրականության մեջ եղավ Մեծն Կոմիտասի մասին առաջին լուրջ մասնագիտական ուսումնասիրության փորձ: Հոդվածի առաջին մասում Ֆ. Հարսմանը գրում է. «Թեեւ Կոմիտասը մեծ հաջողություն ունեցավ Արեւմուտքում, բայց նրա անունը գրեթե անհայտ է մեր հասարակության մեծ մասին, նույնիսկ երաժշտության մասնագետներին: Դժբախտաբար նրա համերգները տեղի չեն ունեցել ոչ Ս. Պետերբուրգում, ոչ Մոսկվայում, ոչ Անդրկովկասում: Նրա վերջին հավաքածուները լույս են տեսել պատերազմից քիչ առաջ... այդ ժամանակ գեղարվեստական խնդիրները մոռացված էին շատերի կողմից: Այդ հանգամանքները ինձ մտածել են տալիս, որ մեր զարգացած հանրությունը ծանոթ չէ Կոմիտասի գործունեությանը, կամ գուցե, միայն նրա անունը լսած լինենի»: Հոդվածի երկրորդ մասը նվիրված է նրա ստեղծագործությունների վերլուծությանը, [illegible] Ֆ. Հարսմանը ժամանակակից կոմիտասագիտության մակարդակով վերլուծում է նրա երկերը երեւան հանելով դրանց մնայուն գեղագիտական արժեքը, նշում երգահանի բարձր ձիրքը եւ նրա անգնահատելի ներդրումը հայկական երաժշտության պատմության մեջ. «Կոմիտասի առջեւ դրված էր մի պահանջ դժվար խնդիր. նոր ներդաշնակային եւ բազմաձայն ոճ ստեղծել արեւելյան երաժշտության ոգու համաձայն: Դա առաջադրում նոր խոսք էր բերել երաժշտության մեջ: Կոմիտասը օրինակ չունավ եվրոպական կանոններից, այլ դրանք նյութի մեջ գտավ իր ոճը... Երբ քննենք Կոմիտասի մշակումների դաշնակումները, կտեսնենք զարմանալի ինքնուրույնություն, որ բնականորեն բխում է ժողովրդական երգի էությունից: Կոմիտասի ոճը ոչ միայն նշանակություն ունի ժողովրդական երգի մշակման գործում, այլեւ պիտի օրինակ ծառայի արեւելյան երաժշտության մշակումների համար: Կոմիտասին այդ ոճի հոգեւոր հայրը պետք է համարել»:

Ուսումնասիրելով հայկական ժողովրդական երգերի կոմիտասյան ոճը, Ֆ. Հարսմանը, գրում է, որ նրա խմբերգերում կան մի շարք ինքնուրույն մեղեդիներ, որոնք ոչ միայն գեղեցիկ են, այլեւ իրենց բնույթով կատարելապես հայ երգի ոգով են ներկայանում, եւ շատ անգամ դժվար է տարբերել ժողովրդականը կոմպոզիտորի արարած մեղեդուց. «Դա միայն հարմարվածք չէ, այլ ոճի ստեղծում: Ահա դրանում է Կոմիտասի գործի մնայուն նշանակությունը ոչ միայն հայ, այլեւ արեւմտաեվրոպական երաժշտության համար: Նրա խմբերգերը անգերազանցելի եւ օրինակելի են»: Իր վերլուծության մեջ Ֆ. Հարսմանը անց է կացնում նաեւ հետեւյալ ուշագրավ զուգահեռականը. «... Նշանավոր տեսաբան Սերգեյ Տանեեւը անձամբ ինձ ասում էր, թե այն եզրակացության է եկել, որ շատ ազգերի միաձայն մեղեդիները պետք է բազմաձայն մշակել: Հանճարեղ Կոմիտասը իր նախաձեռնության ուժով կիրառեց այդ ոճը զարմանալի կատարելությամբ»: Ֆ. Հարսմանի այս արժեքավոր հոդվածի տպագրության օրերից ծայր են առնում Թիֆլիսի հայ մտավորականության լայն շրջանների ջանքերը հանուն հիվանդ երգահանի խնամակալության եւ նրա ստեղծագործական ժառանգության հրապարակման ու պահպանման: Եվ ահա 1919-ի մայիսի սկզբին Թիֆլիսում հիմնվում է «Կոմիտաս ընկերությունը», որի նպատակն էր օժանդակել Փարիզում բուժվող մեծ կոմպոզիտորի հոգածությանը, նրա տպագրված ու անտիպ ստեղծագործությունների պահպանմանն ու տարածմանը: Կոմիտասի մտերիմներից նկարիչ Եղիշե Թադեւոսյանը որն Ընկերության ջերմեռանդ անդամներից է եղել, Արշակ Չոպանյանին Փարիզ ուղղած մի նամակում գրել է. «Ցանկանում եմ ձեր կարծիքը Կոմիտասի առողջության մասին լսել, գիտեմ, որ այդտեղ հոգում եք, մենք էլ այստեղ նրա անունով հիմնեցինք մի ընկերություն, բայց... արդյո՞ք մեր նպատակը բախտավոր կլինի այնքան ճիգ թափելուց հետո: Աստված նրան կատարյալ առողջություն տա»: Ընկերությունը գործել է երկու տարի եւ իր համերգների հասույթը, ինչպես եւ արած հանգանակությունը, պարբերաբար Փարիզ ուղարկել: Տարիներ անց Կոմիտասի աշակերտուհի Մարգարիտ Բաբայանը Ֆոմա Հարսմանի հոդվածները Արշակ Չոպանյանի խմբագրությամբ տպագրեց Փարիզում հրատարակվող «Անահիտ» հանդեսի 1935-1936-ի համարներում: Այսպիսով, Ընկերության ստեղծումը բացառիկ կարեւորություն ունեցող փաստ է, քանզի առնչվում է հայ երաժշտության ռահվիրա մեծն Կոմիտասի անվան հետ:

Թիֆլիսում հիմնված «Կոմիտաս» ընկերությունը հայ երաժշտական մշակույթի պատմության հիշարժան երեւույթներից է:

ԹԱՄԱՐ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ
երաժշտագետ,
արվեստագիտության թեկնածու

ՉՄՈՌԱՑՎՈՂ ԱՆՈՒՆՆԵՐ

Մի լուսանկարի պատմություն

Հանդիպումներ կան, որ լցնում են կյանքդ իրենց անկրկնելի խորհրդով ու լույսով: Եվ երկար տարիներ անց, որքան էլ բուռն ու հագեցած լինի կյանքդ ստեղծագործ արարումով, բազմաբնույթ մեծ ու փոքր իրադարձություններով, բարձրաշխարհիկ ընդունելություններով կամ նոր ու վառ ծանոթություններով, հանկարծ աղբյուրի ջրի պես պարզ ու վճիտ՝ հոգուդ մեջ խոխոջում է այդ հանդիպման մեղեդին:

Նման մի հանդիպման մասին է վկայում տարիների հեռվից մեզ հասած այս լուսանկարը, որն այսօր ունի մշակութային արժեք եւ հետաքրքիր պատմություն:

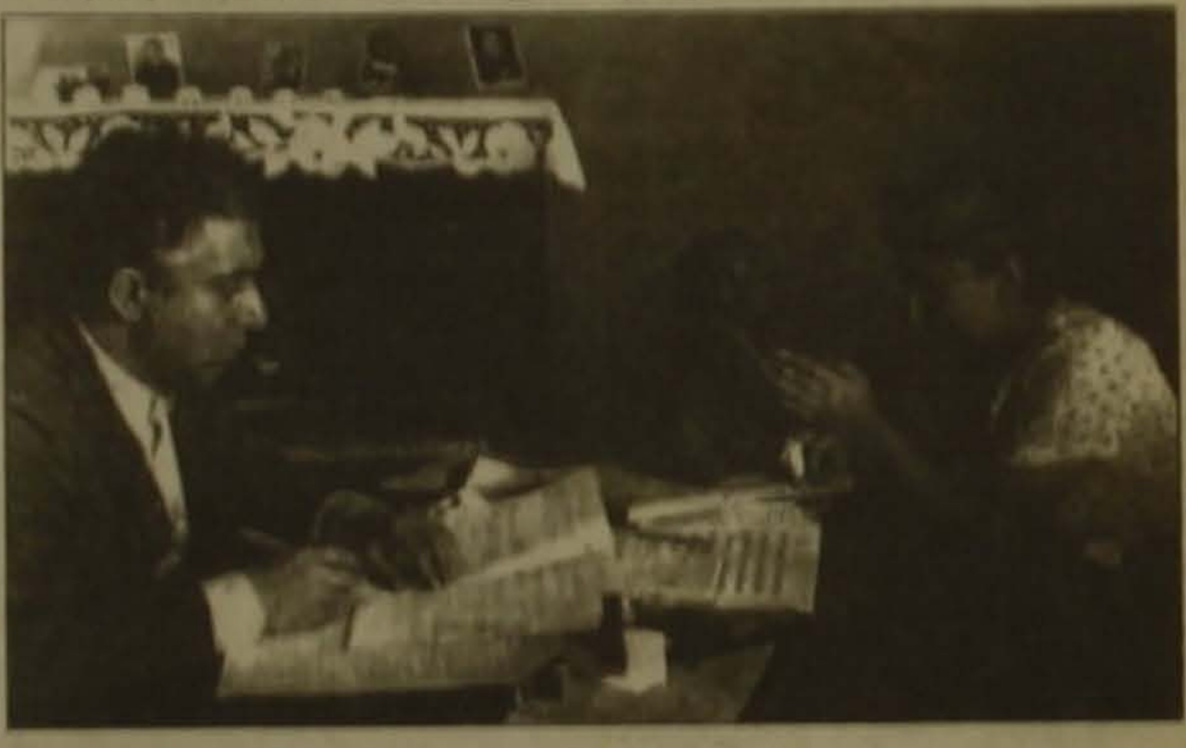

Արամ Խաչատրյանը եւ Հեփսիմե Սիմոնյանը աշխատելիս

Երկրորդ աշխարհամարտի ավարտից անցել էր մի քանի տարի: Հետպատերազմյան դժվարին տարիներ, հաղթանակած ժողովրդի ինքնահաստատվող ոգի եւ բռնությունների մի նոր ալիք, տառապանքից մի կերպ բացվող աչք, ամենուր սեւ շուկաներ, կիսաքաղց որբեր եւ այս ամենի հենքի վրա՝ երիտասարդ, կյանքով լի արվեստագետներ, որ ձեռնոց նետած ճակատագրի կողմից իրենց վիճարկված ժամանակի բարդություններին, շարունակում էին ստեղծագործել, երկնել իրենց կտավը, երաժշտությունը, քանդակը:

1948 թ. հայտարարված էր [illegible] մայր Երեւանին նվիրված լավագույն երգի մրցույթ: Արամ Խաչատրյանը կրկին Հայաստանում էր եւ աշխատում էր Աշոտ Գրաշու խոսքերով «Երեւան» երգի վրա, իսկ նրա երաժշտությամբ հիացած մեկ այլ անկրկնելի արվեստագետ ձգտում էր ստեղծագործական հանդիպման:

«Արամ Իլյիչը շատ զբաղված էր, պատմում է ՀՀ ժողովրդական նկարիչ, խեցեգործ, քանդակագործ Հեփսիմե Սիմոնյանը: Մենք պայմանավորվեցինք աշխատել այն ժամերին, երբ նա փոքր-ինչ ազատ էր: Սկսեցինք աշխատել գիշերվա ժամը 11-ին, մոտ մեկ ժամով: Հանդիպել ենք հինգ-վեց անգամ: Արամ Իլյիչենց տուն գնում էի հորս ուղեկցությամբ: Հայրս հրաշալի տենոր էր եւ հաճախ Արամ Իլյիչի համար երգում էր հայկական ժողովրդական երգեր: Նրա երգերից մեկը նույնիսկ հետագայում մշակվեց եւ որպես թեմա օգտագործվեց «Դիմակահանդեսում»:

Արամ Իլյիչը եռանդուն, հզոր, բոցավառ, իր ստեղծագործությունների պես մոնումենտալ եւ միաժամանակ պարզ ու հաճելի անձնավորություն էր»:

Ստեղծագործական այս հանդիպումները վերածվեցին ջերմ բարեկամության: Խաչատրյանը՝ հիացած քանդակագործուհու անկրկնելի արվեստով, բազմիցս եղել է նրա արվեստանոցում, այցելել նրա մոսկովյան ցուցահանդեսները, քանդակագործուհուն հրավիրել դիտելու «Սպարտակ» բալետը: «Շատ անհանգիստ էր: Ներկայացման ժամանակ անընդհատ շրջվում էր, հարցնում. «Ձեզ դուր եկա՞վ»: Նրանք հաճախ էին հանդիպում Հ. Սիմոնյանի Մոսկվայում բնակված զարմուհու՝ Սվետլանայի տանը եւ այդ հանդիպումները վերածվում էին արվեստով, հայկական ոգով շնչող անկրկնելի պահերի:

Տարիներ անց Արամ Խաչատրյանը կգրի քանդակագործուհու հուշալբոմում (ի դեպ, լինելով ճակատագրապաշտ ու փոքր-ինչ սնահավատ, նա իր գրառումը կատարեց շատ ավելի վաղուց արված Նորին Սրբություն Տեր Վազգեն Ա կաթողիկոսի գրառման կողքին):

«Թանկագին Հեփսիմե:

Քսաներկու տարի անց ես կրկին Ձեր արվեստանոցում եմ: Ամեն ինչ կարծես նույնն է, այսինքն՝ մեծ տաղանդ եւ ստեղծագործական վառ եռանդ, իսկ մյուս կողմից՝ նոր որակական փոփոխություններ: Ես կրկին վերհիշեցի Ձեզ, Ձեր անհատականության այն բոլոր արտասովոր մարդկային եւ ստեղծագործական գծերը, այն ամենը, ինչ պատկերացում է տալիս Ձեր՝ հարուստ եւ [illegible] մասին:

Ես կրկին խոնարհում եմ գլուխս Ձեր արվեստի առջեւ եւ կրկին լցվում եմ Ձեր հանդեպ խորին հարգանքով եւ մեծ ստեղծագործական, ինչպես նաեւ սրտակից համակրանքով:

Արամ Խաչատրյան
19.12.71 թ.
Երեւան»

... Տարիներ են անցել: Եվ հուշերի ծալքերի միջից ամեն անգամ հառնում են այն զարմանալի հետպատերազմյան երեկոները, երբ գրվում էր «Գարուն Երեւան, սիրուն Երեւան» երգի մեղեդին, որ շարունակվում է հնչել մեր շուրթերի վրա, մեր սրտերի մեջ, եւ այդ գողտրիկ հանդիպումներից մնացել է նաեւ (ավաղ, ինչ-ինչ հանգամանքների բերումով քանդակագործուհու արվեստանոցում այդպես էլ ձուլման սպասող) գեղեցիկ մի կիսանդրի, որ պատկերում է ուժերի ծաղկման շրջանում գտնվող տաղանդավոր երաժշտին:

Եվ ահա այս լուսանկարը, որ մեզ է նվիրում մի սքանչելի ակնթարթ երկու մեծ արվեստագետների կյանքից, արվեստագետներ, որոնցից յուրաքանչյուրն իր ասպարեզում մի նոր թռիչք պարգեւեց հայ մշակույթին:

ԱՆԻՏԱ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Մոսկվայում վերստեղծվող Փրկչի տաճարի համար եզակի զարդ են ստեղծել ադրբեջանցի վարպետ զարդագործները: Ըստ ԻՏԱՌ–ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, 2x3 մետր չափսի գորգի վրա գունեղ վերարտադրված են ոչ միայն սուրբ Աստվածաշնչի բազմաթիվ գլուխները, այլեւ պատկերված է Հիսուս Քրիստոսի կյանքի ուղին լույս աշխարհ գալուց մինչեւ նրա հայտնի վերջը ժողովրդին եւ համբարձվելը: Այդ կոթողային ստեղծագործության հեղինակն Ադրբեջանի հայտնի նկարիչ Էլդար Միքայիլովն է, որի նախորդ ստեղծագործությունները ներկայացված են մի շարք եվրոպական եւ ամերիկյան թանգարանների սրահներում, ինչպես նաեւ մասնավոր հավաքածուներում: [illegible]

Վենետիկյան մամուլը բացասաբար է արձագանքում

Հուլիսի 26-ին վենետիկյան թերթերը գրեցին Մուրադ-Ռափայելյան վարժարանի կառույցների ու արվեստի գործերի առօրինի վաճառքի մասին: «Լա Նուովա» օրաթերթի համաձայն՝ վաճառքից ստացված գումարը հասնում է կես միլիարդ իտալական լիրայի: Թերթը նշում է նաեւ, որ վաճառքի նպատակը մի շարք աշակերտների նյութականը բարելավելն է:

Առանց թերթի սխալ մանրամասնությունների մեջ մտնելու պարզապես ուզում ենք ասել, որ նման պատմություն չի բերում Մուրադ-Ռափայելյան վարժարանին: Նույն օրը վանքից ստացված տեղեկությունները հաստատեցին վաճառքի փաստը, նշելով, որ նույնական [illegible]ները մաշել է, եւ որ վաճառքի հանված իրերը իբրեւ արվեստի գործեր ոչ մի առանձնահատուկ արժեք չեն ներկայացնում: Ինչպես տեսնում ենք կես միլիարդ լիրայի մասին ոչ մի խոսք չկա: Ընդունելով հանդերձ, որ թերթերը հակված են լուրերը չափազանցնել եւ նրանց «զգայացունց» բնույթ հաղորդել, այդուհանդերձ վերջին ժամանակներում վանքի տնտեսական ծանր վիճակը, ներքին չլուծված խնդիրները ավելի ու ավելի տեղ են գրավում վենետիկյան մամուլի էջերում: Այսպես օրըստօրե նվազում է միաբանության երբեմնի վայելած փառքն ու պատիվը:

Այվազովսկու ցուցահանդես Ֆլորենցիայում

Ֆլորենցիայի «Ուֆֆիցի» պատկերասրահում, որտեղ, ինչպես հայտնի է, պահվում է Այվազովսկու ինքնանկարը, կազմակերպվելու է հանրահայտ ծովանկարչի ցուցահանդես: 120 տարի առաջ Այվազովսկին ընտրվել է Ֆլորենցիայի գեղարվեստի Ակադեմիայի անդամ, այդ պատճառով էլ ցուցահանդեսը անցնելու է «Վերադարձ 120 տարի հետո» խորագրով: Ցուցադրվելիք կտավները բերվելու են Իտալիայի թանգարաններից, Ս. Ղազարի Մխիթարյան միաբանության թանգարանից, անձնական հավաքածուներից, ինչպես նաեւ [illegible]

ՀՈԲԵԼՅԱՐԻ ԱՆԿՅՈՒՆ

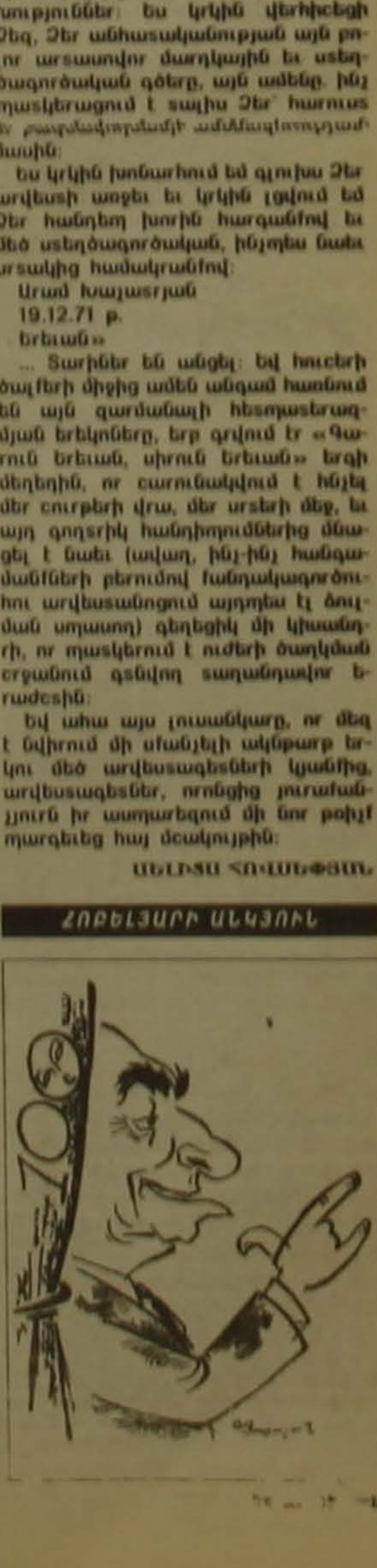

ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔ

Գավառի մարզօջախը

Գեղարքունիքի բռնցքամարտիկները վերջերս հաճելի անակնկալ մատուցեցին։ Մարզի հավաքականը, համալրված Գավառի մանկա-պատանեկան մարզադպրոցի սաներով, գերազանց ելույթ ունեցավ Արովյանում կայացած «Սևան» գյուղական մարզական ընկերության առաջնությունում։ Թիմի անդամներից հինգը՝ Արման Մանուկյանը, Ռաֆիկ Զգծայյանը, Արման Վարդանյանը, Գառնիկ Հունանյանը, Թեմուր Փափախչյանը նվաճեցին չեմպիոնի կոչումը, իսկ Արմեն Ղազարյանը և Արայիկ Սաղեյանը դարձան երկրորդ մրցանակակիր։ Այս արդյունքները գավառցիներին թույլ տվեցին շահելու նաև թիմային առաջնությունը։ Հաջողությունն ակնհայտ էր, և դրանում իր ներդրումն ունի դպրոցի 25-ամյա ուսմասվար, սպորտի վարպետ Մարատ Կարոյանը, որը եղել է դպրոցի բռնցքամարտիկների նախկին ԽՍՀՄ առաջնության մրցանակակիր, միջազգային մրցումների հաղթող, Հայաստանի պատանիների և երիտասարդների չեմպիոն։ Ավարտելով մրցելույթները՝ նա նվիրվեց դպրոցի բռնցքամարտիկների դաստիարակության գործին։

Գավառի մանկա-պատանեկան մարզադպրոցը լավ պայմաններ ունի։ Ըմբշամարտի, ծանրամարտի և, առանձնապես, խաղային մարզաձևերի դահլիճները հնարավորություններ են տալիս նորմալ պայմաններում մարզումներ կազմակերպելու և մրցումները բարձր մակարդակով անցկացնելու։ Թեև դահլիճները վերանորոգելու, բարձ տեսք ստանալու կարիք ունեն։

Դպրոցի 350 սաները վարժություն են ձեռք բերում տարբեր մարզաձևերում՝ ֆուտբոլ, բասկետբոլ, հունա-հռոմեական և ազատ ոճի ըմբշամարտ, բռնցքամարտ, թեթև աթլետիկա, ծանրամարտ։

Շուտով մարզադպրոցի դահլիճում կանցկացվի բասկետբոլի հանրապետական առաջնությունը։ Մարզասերները, իհարկե, մեծ փողոցներով կխրախուսեն իրենց սիրելի թիմին՝ «Գեղարքունիքին», որի լավագույն խաղացողներից է Արայիկ Բաղեյանը։ Նա նաև մարզում է դպրոցի պատանի բասկետբոլիստների թիմը և համոզված է, որ իր սաների մեջ կան հեռանկարային տղաներ ու ջանք չի խնայում նրանց ունակությունները բացահայտելու։

ԱՆԴՐԵԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ԹԵԹԵՎ ԱԹԼԵՏԻԿԱ

Ուկրաինացի գնդանետորդ Ալեքսանդր Բագաչը որակազրկվեց

Աթենքում ընթացող թեթև աթլետիկայի աշխարհի առաջնությունում, ըստ երևույթին, տարօրինակ սովորույթ է ձևավորվել՝ Ատլանտայի օլիմպիական խաղերի մասնակիցներն անհաջող են հանդես գալիս։

Սովորույթի հերթական զոհ դարձավ 1500 մ մրցատարածությունում ուժեղագույն մարզիկ ալժիրցի Նուրեդին Մորսելին։ Ճիշտ է, այս դեպքում անհաջողությունը կարելի է այլ բացատրություն գտնել։ Բանն այն է, որ մեկ շաբաթ առաջ ավտովթարից, որից նրա եղբայրը և Մորսելին այժմ ամենևին էլ տրամադրված չէ վազելու։ Ինչևէ, եզրափակիչում նա երկար ժամանակ գլխավորում էր շարասյունը, բայց վերջնագծին մոտենալիս չդիմացավ բարձր տեմպին և անսպասելիորեն թուլանալով՝ զրկվեց նույնիսկ բրոնզե մրցանակից։ Նրանց շրջանցեցին երկու խաղացողներ՝ Բարսելոնի օլիմպիական խաղերի հաղթող Ֆերմին Կաչոն և Ռեյես Էստեվեսը։ Իսկ հաղթող դարձավ ծագող աստղ և միջին տարածությունների վազքում մրցաշրջանի լավագույն արդյունքը ցույց տված մարոկկացի Հիշամ էլ-Գերուժը (3 ր 29,30 վրկ)։

Փոխարենը վերջին տարիների մոլորակի լավագույն վազորդ և աշխարհի ռեկորդակիր Էֆիոպացի Գեբրսելասիեն 10 հազար մետր վազքարշավում ապացուցեց, որ ոչ մի սովորույթ չի կարող ազդել իր արդյունքների վրա։ Վերջնագծից մոտ 400 մետր առաջ Գեբրսելասիեն անսպասելիորեն պոկվեց հետապնդող քենիացիների խմբից, նրանց չթողնելով ոչ մի հնարավորություն։ Վերջիններս հատուցման համար այլ մրցաձևում՝ 3000 մետր արգելավազքում խաղարկվել Քենիայի յուրօրինակ առաջնություն։ Այս երկրի երեք պատվիրակները դեպի պատվո պատվանդան ճանապարհը փակեցին հիմնական մրցակցի Սաադ Ալմա Սալիհի (Սաուդյան Արաբիա) դեմ։ Լավագույնը ճանաչվեց 24-ամյա Ուիլսոն Բոյթ Քիփկետերը (8 ր 5,83 վրկ)։ Արծաթե պարգևը նվաճեց աշխարհի նախկին չեմպիոն և օլիմպիական խաղերի արծաթե մրցանակակիր Մոզես Կիպտանուին։ Իսկ բրոնզը՝ Բեռնար Բարմասային։

Ուկրաինացի 30-ամյա գնդանետորդ Ալեքսանդր Բագաչն (աջից) ընդամենը 2 օր կրեց աշխարհի չեմպիոնի մեդալը։ Երեկ նրանից վերցրեցին այն, քանի որ արյան մեջ դոպինգի հետքեր հայտնաբերեցին։ Բագաչը երկրորդ անգամ է բռնվում խթանիչ օգտագործելու համար և այդ պատճառով որակազրկվեց ցմահ։ Կարո՞ղ էր արդյոք նրա կողքին կանգնած ամերիկացի արծաթե մրցանակակիր Ջոն Գոդինան ենթադրել, որ մի քանի օր անց հանձնելու է արծաթե մեդալը և ստանալու ոսկին։

Բարձրացատկի հատվածում հաջող հանդես եկավ աշխարհի ռեկորդակիր, կուբացի Խավիեր Սոտոմայորը, որը կարծես թե հաղթահարել է անհաջողությունների շրջանը, որ հետապնդում էին նրան անցյալ և նախանցյալ տարիներին։ Երկրորդ փորձում ցույց տված 2 մ 37 սմ արդյունքը ապահովության կոչված պատվիրակին բավարարեց շրջանցելու գլխավոր մրցակիցներին՝ լեհ Արտուր Պարտիկային (2 մ 35 սմ) և ավստրալիացի Տիմ Ֆորսայթին։ Ի դեպ, վերջինս այս մրցաշրջանի առաջատարն էր, իսկ 1992 թ. դարձել էր օլիմպիական խաղերի բրոնզե մրցանակակիր։ Ավելացնենք, որ վերը նշված արդյունքն ամենևին էլ կուբացու հնարավորությունների սահմանը չէ։ Նրան է պատկանում համաշխարհային ռեկորդը՝ 2 մ 75 սմ։

Առանց անակնկալի ավարտվեց 10 հազար մետր վազքարշավը։ Օլիմպիական չեմպիոն և աշխարհի ռեկորդակիր Հայլե Գեբրսելասիեն (Եթովպիա), վերջնագծից մեկուկես շրջան առաջ անցնելով հետապնդողներից և գերազանցելով հաղթանակ տարավ (27 ր 24,58 վրկ)։ Նշենք, որ Էֆիոպացի վազորդը այս տարվա հուլիսի 4-ին Օսլոյում համաշխարհային ռեկորդ էր սահմանել՝ վայրկյանաչափի սլաքը կանգնեցնելով 26 ր 31,32 վրկ նիշի վրա։ Ի դեպ, Գեբրսելասիեն երկար ժամանակ հրաժարվում էր մասնակցել աշխարհի այս առաջնությանը, պատճառաբանելով, որ Աթենքի մարզադաշտի վազքուղին բավականին կոշտ է։ Հաղթողին մեկ վայրկյան զիջեց քենիացի Տերգերը, իսկ ավելի ուշ պայքարն ավարտեց մարոկկացի Սալահ Հիսուն, որը մրցատարածությունում աշխարհի ռեկորդ էր սահմանել 1996 թ. Բրյուսելում։ Հետաքրքիր է, որ նույն հերթականությամբ մարզիկները պատվո պատվանդանին էին բարձրացել նաև Ատլանտայի օլիմպիական խաղերում։

Տասնամարտիկների մրցումներում հաղթանակի համար պայքարում էին չեխ Տոմաշ Դվորակը և նախկին բելառուսցի, ներկայումս նախնիների հայրենիքի՝ Ֆինլանդիայի դրոշի ներքո հանդես եկող Էդուարդ Հյամալյայնենը։ 1500 մ մրցատարածության եզրափակիչ երկրորդ մրցավազքում Դվորակը շրջանցեց մրցակցին և վաստակելով 8837 միավոր, արժանացավ ոսկե մեդալի։ Հատկանշական է, որ սա երրորդ արդյունքն է տասնամարտի պատմությունում։

50 կմ քայլքի մրցումներում հաղթեց օլիմպիական չեմպիոն լեհ Ռոբերտ Կորժենյովսկին։ Վերջնագիծը երկրորդը հատեց իսպանացի Հեսուս Անխել Գարսիան, իսկ երրորդը՝ մեքսիկացի Միգել Ռոդրիգեսը։

Կանանց 400 մետր արգելավազքի կիսաեզրափակիչում Աֆրիկայի նոր ռեկորդ սահմանեց մարոկկացի Նեզհա Բիդուանը (53,48 վրկ)։ Ի դեպ, այս մրցաձևում համաշխարհային ռեկորդը հավասար է 52,61 վրկ։

ՇԱԽՄԱՏ

Եվրագավաթի մասնակիցների կազմում՝ փոփոխություններ

Շախմատի եվրոպական չեմպիոնների գավաթի 13-րդ խաղարկության տնօրենությունը երկու փոփոխություն մտցրեց Երևանում անցկացվելիք փուլի մասնակիցների կազմում։ Հարավսլավիայի և Հունգարիայի թիմերի փոխարեն մենք հյուրընկալելու ենք Ռուսաստանի և Շվեդիայի չեմպիոններին՝ համապատասխանաբար Նովոսիբիրսկի և Սենկարայի ակումբներին։ Դրանով երևանյան խմբի կազմը, որն առանց այն էլ շատ ուժեղ էր, դարձավ ավելի պատկառազդու, քանի որ, մասնավորապես, ռուսաստանցիները, բնականաբար, հաղթանակի հիմնական հավակնորդներից են։

Եվ այսպես, Երևանում խաղալու են Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Իսրայելի, Վրաստանի, Շվեդիայի, Թուրքիայի չեմպիոնները և Հայաստանի երկու թիմ։ Մեր գրոսմայստերական վեցյակին (Ակոպյան, Վահանյան, Լպուտյան, Անաստասյան, Մինասյան, Պետրոսյան) եզրափակիչի միակ ուղեգիրը նվաճելու համար մեծ է հաղթահարի դիմադրությունը, առաջին հերթին, Ռուսաստանի, Ուկրաինայի և Իսրայելի ակումբների, որոնցից յուրաքանչյուրի հայտում 8-9 գրոսմայստերների անուններ կան։ Նշենք միայն մի քանիսին. Խալիֆման, Սակաև, Շչերբակով, Պիգուսով (Ռուսաստան), Տիմոշչենկո, Շնեյդեր, Սավչենկո, Կուզմին (Ուկրաինա), Դվոյրիս, Ավրուխ, Ցեյտլին (Իսրայել)։

Երևանյան առաջնության ներքական հայտերը

Տարբեր երկրների ֆեդերացիաներից շարունակվում են ստացվել սեպտեմբերի 20-ին Երևանում մեկնարկող աշխարհի մինչև 16 և 18 տարեկան պատանիների ու աղջիկների առաջնության մասնակցության հայտեր։ Երեկ Իռլանդիան, Մոլդովան և Ալբանիան մրցաշարի կազմկոմիտեին ուղարկած ֆաքսում հաստատեցին, որ իրենց շախմատիստները կժամանեն Հայաստանի մայրաքաղաք։ Աշխարհի երևանյան առաջնության մասնակից պետությունների թիվը հասավ 23-ի։

Գ. Տ.

ՖՈՒՏԲՈԼ

Հաղթողը կորոշվի պատասխան մրցամարտում

Պերուի մայրաքաղաք Լիմայում կայացավ Լիբերտադորեսի (Ազատագրիչների) գավաթի խաղարկության եզրափակիչ առաջին հանդիպումը։ Հարավամերիկյան ֆուտբոլի ամենապատվավոր մրցանակը վիճարկում են տեղի «Սպորտինգ Կրիստալը» և բրազիլական «Կրուզեյրո» ակումբը։ Այս անգամ թիմերի մրցավեճի հաշիվը լրացվեց՝ 0-0։ Պատասխան վճռական խաղը կկայանա օգոստոսի 13-ին բրազիլացիների խաղադաշտում՝ Բելու Օրիզոնտեյում։ Հաղթելու առավել բարձր հնարավորություններ ունեն «Կրուզեյրոյի» ֆուտբոլիստները։

Մենոտտին ապավինում է Մարադոնային

Արգենտինայի ֆուտբոլի հավաքականի նախկին գլխավոր մարզիչ Սեզար Մենոտտին օրերս Իտալիայում հայտարարեց, թե Դիեգո Մարադոնան այնքան լավ մարզավիճակում է, որ կարող է հանդես գալ Արգենտինայի ազգային հավաքականի կազմում կամ էլ Իտալիայի առաջնության բարձրագույն խմբում։ Մենոտտին, որի ղեկավարությամբ Արգենտինայի հավաքականը դարձավ աշխարհի չեմպիոն, ներկայումս պատրաստվում է վերադառնալ Արգենտինայից, որտեղ դիտել էր Մարադոնայի խաղը «Բոկա Հունիորս» թիմի կազմում։

Մենոտտին ընդգծեց, որ 36-ամյա Մարադոնան հիանալի տեսք ունի, լի է ուժով ու եռանդով. «Նա մեծ ջանքեր է գործադրել ֆուտբոլ վերադառնալու համար, համառ աշխատանքով և մարզումներով քաշը նվազեցրել է 11 կիլոգրամով», ավելացրեց Մենոտտին։ «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթը նշում է, որ իտալական

մարզում է իտալական «Սամպդորիա» թիմը։ «Երբ Մարադոնան ապագայում նաև ֆուտբոլին վերաբերվի այնպես, ինչպես այժմ, անկասկած կկարողանա կրկին խաղալ հավաքականում կամ «Միլանի», «Յուվենտուսի», «Սամպդորիայի» կազմում», մասնավորապես նշեց Մենոտտին։ Նա անցյալ տարի էլ Ի- «Սամպդորիա» թիմի կազմում Մարադոնայի հանդես գալու հնարավորության առնչությամբ Մենոտտին ասել է. «Այստեղ Դիեգոյին մեծ ուրախությամբ կընդունեին։ Երբ նա մեր ակումբում հանդես գալու ցանկության հայտնի, ես անհապաղ նրան կընդունեմ»։

Գ. Ջ.

ՆԱՎԹԱՄԱՐՏ

Ռուսաստանի առաջին հարվածը Ադրբեջանին

Լուր հետեւելով ԱՊՀ հարավային գոտում ընթացող աշխարհաքաղաքական իրադարձություններին եւ առկա միտումներին, դատողական Մոսկվան վերջիվերջո մի կողմ նետեց «անկախ դիտորդի» դիմակը եւ օգտագործելով արեւմտյան երկրների միջեւ եղած հայտնի հակասությունները, վերստին ընդգծեց իր ներկայությունը տարածաշրջանում: Ռուսաստանն այսօր այլեւս «չի կամենում» հանդուրժել Վաշինգտոնում մշակված «Նոր մետաքսի ճանապարհի» ստեղծման հավակնողական քայլերը, որոնց նպատակն է Մոսկվայի քաղաքական եւ տնտեսական մեկուսացումը եւ զուգահեռաբար ամերիկյան ազդեցության ներթափանցումը մինչեւ Չինաստան եւ Հնդկաստան:

Ինչ-որ չափով ժամանակավորապես սառեցնելով իր տրամադրության եւ տիրապետության տակ եղած քաղաքական հայտնի խաղաթղթերի գործածումը (Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիր, Աբխազիա, Հարավային Օսիա եւ այլն), Կրեմլը ներկայումս ավելի նպատակահարմար է գտնում նախեւառաջ արժեզրկել տարածաշրջանում ամերիկյան ազդեցության լծակները, այդ թվում նաեւ ադրբեջանական նավթի մասին խիստ ուռճացված պատկերացումները: Նման քաղաքականության հետեւանքով, արդեն շուրջ մեկ շաբաթ, հատկապես Ռուսաստանի թելադրանքով համաշխարհային ուժերի հետաքրքրությունների բախման էպիկենտրոնը տեղափոխվել է Կասպից ավազան, օրակարգ մտցնելով լճի կարգավիճակի հարցը:

Կասպիցի հատկապես լճային պատկանելիության մասին հուշում է տարական աշխարհագրությունը: Չունենալով ջրային (ներքնային) ոչ մի կապ համաշխարհային օվկիանոսի հետ, նա չի կարող կոչվել ծով, քանի որ ջրային հայելին մի քանի անգամ զիջում է Սեւ ու Սեւ ծովերի մակերեսը: Միեւնույն ժամանակ հարցն այսօր ավելի քաղաքական բնույթ է կրում եւ ափամերձ հինգ երկրների (Ռուսաստան, Ղազախստան, Թուրքմենստան, Ադրբեջան եւ Իրան) ընդհանուր որոշմամբ (կոնսենսուսով) է միայն հնարավոր լուծել «կարգավիճակային վեճը»: Նրբությունն այն է, որ Կասպիցին ծովի կարգավիճակ տալու դեպքում համապատասխան գործի կդրվեն ծովային միջազգային օրենքները, որոնք բնավ չեն բխում Ադրբեջանի շահերից: Սա նշանակում է, որ յուրաքանչյուր «կասպիական» երկրի ափերից 16 մղոնից դուրս գտնվող մակերեսներն արդեն ձեռք են բերում «չեզոք ջրի» կարգավիճակ, բոլոր հետեւանքներով հանդերձ: «Ադրբեջանական նավթի» պաշարների ավելի քան 90 տոկոսը տեղայնացված է նշված հեռավորությունից դուրս, ավելորդ դարձնելով հայտնի սակարկությունները: Այս իսկ պատճառով, հարեւան հանրապետությունը ստիպված է բոլոր եղած-չեղած միջոցներով պաշտպանել ջրավազանի լճային կարգավիճակը, քանզի այդ պարագայում լիճը տարածքային համամասնության սկզբունքով կբաժանվի հինգ երկրների միջեւ: Այնուամենայնիվ, Ռուսաստանի որդեգրած քաղաքականության հետեւանքով, Ադրբեջանը այսօր կազմում է փոքրամասնություն, քանի որ հինգ երկրներից երեքը՝ ՌԴ, Թուրքմենստանն եւ Իրանը, արդեն իսկ կայացրել են իրենց վերջնական որոշումը: Այսպիսով Ադրբեջանը կարող է աստիճանաբար կորցնել իր միակ խաղաթուղթը եւ հայտնվել քաղաքական մեկուսացվածության մեջ: Ռուսաստանը, փաստորեն, հասցրեց իր առաջին դիվանագիտական եւ տնտեսական հարվածը Ադրբեջանին, օգտագործելով Հեյդար Ալիեւի կարճատեսությունը (հակաիրանական հայտարարությունների առումով) եւ Թուրքմենբաշու հոգեբանական առանձնահատկությունները:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

ՀԱՄԱԿԱՐԳԻՉՆԵՐ

«Էփլ Մաքինթոշն» ու «Մայքրոսոֆթը» գործընկերներ դարձան

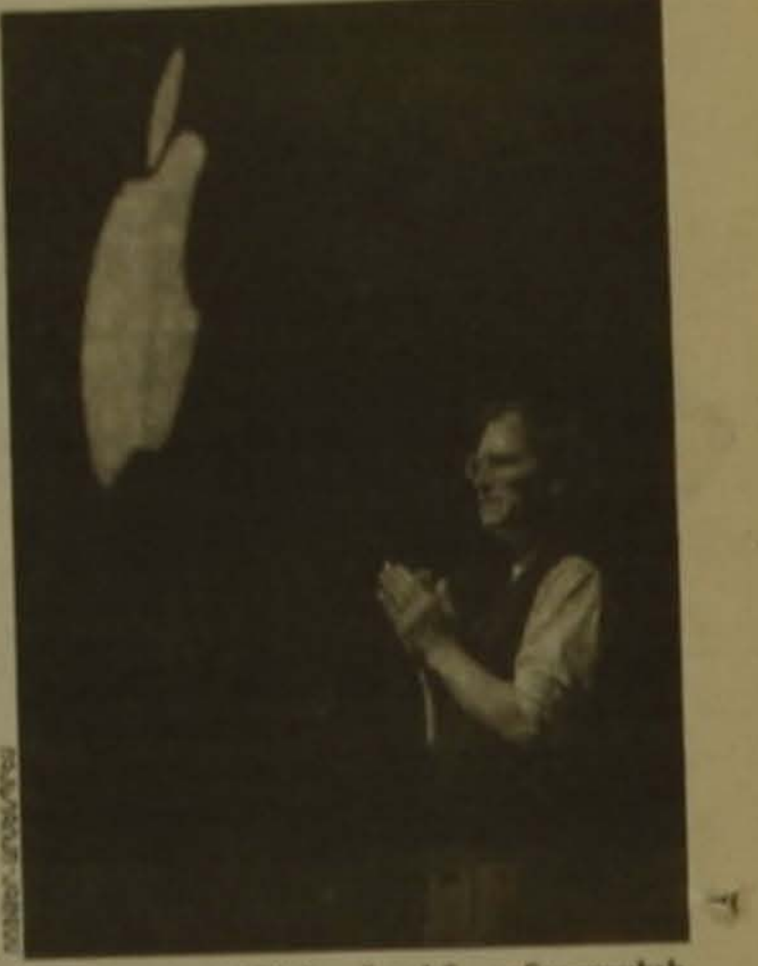

7 ՕԳՈՍՏՈՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Համակարգչային «Microsoft» ընկերությունը գործընկերային հարաբերություններ է հաստատում «Apple Macintosh» ընկերության հետ: Ինչպես հայտարարեց Սթիվ Ջոբսը, որը «Էփլ»-ի հիմնադիրներից մեկն է եւ այժմ փորձում է ամրապնդել ընկերության դիրքերը, «Մայքրոսոֆթը» առաջիկա 3 տարիների ընթացքում մտադիր է 150 մլն դոլարի «Էփլի» բաժնետոմսեր գնել: Ավելին, «Մայքրոսոֆթը» առնվազն 5 տարվա ընթացքում «Մաքինթոշ» համակարգի համար «Ուինդոուզ» վերսիայի համակարգչային ծրագրեր կստեղծի: Համակարգիչների համաշխարհային շուկայում «Էփլն» ու «Մայքրոսոֆթը» մինչ այժմ ամենամեծ մրցակիցներն են համարվել: Վերջին 2 տարվա ընթացքում «Էփլը» հարյուրավոր միլիոն դոլարների վնասներ է կրել, մինչդեռ «Մայքրոսոֆթը» վստահորեն գրավել է առաջատար դիրքեր: Այդ 2 ընկերությունների գործընկերային հարաբերությունների մասին անսպասելի հաղորդագրությունը չափազանց բարենպաստ ազդեցություն ունեցավ «Էփլի» բաժնետոմսերի համար, որոնք միանգամից կտրուկ աճեցին:

Մադլեն Օլբրայթի նախաձեռնությունը կբերի՞ խաղաղություն

7 ՕԳՈՍՏՈՍ, VOA, RFI, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Պաղեստինյան ինքնավարության առաջնորդ Արաֆաթը չորեքշաբթի օրը ելույթ ունենալով Գազայում իր կողմնակիցների առջեւ հայտարարեց, որ Նաթանյահուի կառավարության կողմից պաղեստինցիների դեմ մտցված կոշտ պատժամիջոցները հավասարազոր են պատերազմի հայտարարման: Իսրայելական թերթերից մեկին տված հարցազրույցում Յասեր Արաֆաթը նախազգուշացրեց, որ եթե պատժամիջոցներն ուժի մեջ մնան, բռնությունների արշավը կընդլայնվի: Այսօր հայտնի դարձավ, որ Իսրայելը վերացրեց Գազայի հատվածի ծովային շրջափակումը եւ մասնակիորեն բացեց սահմանը պաղեստինյան տարածքների ու Հորդանանի միջեւ՝ այդպիսով թուլացնելով պատժամիջոցները: Սակայն Իսրայելի կառավարությունը մտադիր չէ վերացնել Հորդանան գետի արեւմտյան ափի քաղաքների շրջափակումը եւ վերադարձնել Պաղեստինի իշխանություններին (այդ մասին ինքը նախագահ Քլինթոնն էր խնդրել) այն 40 մլն դոլարը, որ Իսրայելը ստացել էր պաղեստինցի աշխատավորներից որպես հարկեր: «Համաս» կազմակերպության ղեկավարությունն իր հերթին սպառնաց պայթեցնել օգտագործելով բոլոր միջոցները, որպեսզի Իսրայելը դադարեցնի իր հակապաղեստինյան միջոցառումները: Այսօր երեկոյան հայտնի դարձավ, որ Իսրայելն ու Պաղեստինը ողջունեցին ԱՄՆ-ի խաղաղարար նոր նախաձեռնությունը, որը ներկայացրել է պետքարտուղար Մադլեն Օլբրայթը: Վերջինս այս ամսվա վերջին կժամանի Մերձավոր Արեւելք, որպեսզի իր գաղափարներն անմիջականորեն ներկայացնի թե իսրայելյան եւ թե պաղեստինյան իշխանություններին: Իսկ ԱՄՆ-ի հատուկ բանագնաց Դենիս Ռոսը տարածաշրջան կմեկնի շաբաթ օրը գիշերը: Մադլեն Օլբրայթի վերջին ճառը մեծ տպավորություն է թողել թե Նաթանյահուի եւ թե Արաֆաթի վրա: Տիկին Օլբրայթի նախաձեռնությունը ողջունեցին նաեւ պաշտոնական Եգիպտոսն ու Հորդանանը:

ՇՐՋԱՆ

Կովկասցի կամավորները պատրաստ են փոխարինելու ռուս խաղաղապահներին

ՄՈՍԿՎԱ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հյուսիսային Կովկասի հանրապետությունների կամավոր ստորաբաժանումները պատրաստ են զբաղեցնելու Ինգուր գետի երկայնքով ընկած դիրքերը, երբ ռուսական խաղաղապահ ուժերը դուրս բերվեն վրաց-աբխազական հակամարտության գոտուց, հայտարարել է Կովկասի ժողովուրդների համադաշնության նախագահ գեներալ Յուսուպ Սոսլամբեկովը: Նա այդ հայտարարությունն արել է այսօր Սուխումում Աբխազիայի նախագահ Վլադիսլավ Արձինբայի հետ կայացած հանդիպման ժամանակ, որի ընթացքում քննարկվել են տարածաշրջանի ռազմաքաղաքական իրադրության հրատապ խնդիրները: Յու. Սոսլամբեկովը կրկին հավաստել է, որ Կովկասի ժողովուրդների համադաշնությունը հանդես է գալիս այն բանի օգտին, որ «ռուսական խաղաղապահ ուժերը կատարեն իրենց առաքելությունը Ինգուր գետի վրա»: Համադաշնության նախագահը նախազգուշացրել է, որ ռուսական խաղաղապահ զինախմբի դուրսբերման դեպքում նրանց տեղը կզբաղեցնեն հյուսիսկովկասցի կամավորների ջոկատները: «Հյուսիսային Կովկասի բոլոր հանրապետություններում գոյություն ունեն աբխազ կամավորների միավորումներ, որոնք պատրաստ են կատարելու խաղաղապահ խնդիրներ դիրքեր գրավելով Ինգուր գետի երկայնքով», նշել է գեներալը:

Արձինբան «արգելք» է դրել Վրաստանից ներբերվող մանդարինների վրա

ԹԲԻԼԻՍԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՅՄ ՆՅՈՒԶ: Անջատական կառավարության որոշմամբ արգելված է Վրաստանից մանդարիններ ներկրել Աբխազիայի տարածք: Ինչպես հայտարարել է աբխազական կողմը, այդ մրգերն այնքան փտած են, որ վտանգ են ներկայացնում Աբխազիայի բնակչության համար:

«Թբիլիսի-Մոսկվա» գնացքը՝ պահպանության ներքո

ԹԲԻԼԻՍԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ՓՐԱՅՄ ՆՅՈՒԶ: Այսօր ժամը 23.30-ին Թբիլիսիի երկաթուղային կայարանից առաջին անգամ կմեկնի «Թբիլիսի-Մոսկվա» միջազգային ֆիրմային գնացքը: Նման հարմարավետ գնացք Վրաստանը դեռեւս չէր ունեցել: Վրաստանի տարածքով ընթանալու ողջ ժամանակահատվածում գնացքում գտնվելու է երկաթուղիների դեպարտամենտի զինված պահպանությունը եւ տրանսպորտային ոստիկանության ջոկատը: Գնացքը Թբիլիսիի կայարանից մեկնելու է շաբաթական մեկ անգամ՝ հինգշաբթի օրերին: Գնացքը Մոսկվա է ընթանալու Ադրբեջանի տարածքով:

«ՄՈՆԹԵ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ»
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԸ ԱՐՏՈՆԱԳՐՎԱԾ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ (արտոնագիր թիվ 142) ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է 1997-98 ՈՒՍՏԱՐՎԱ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ ՀԵՏԵՎՅԱԼ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳԾՈՎ

- Իրավագիտություն
- Դատական փորձագիտություն
- Հաշվապահական հաշվառում եւ աուդիտ
- Ժուռնալիստիկա
- Օտար լեզու (անգլերեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն)

Ուսման տեւողությունը 4-5 տարի:
Ուսման վարձը 250-300 ԱՄՆ դոլարին համարժեք դրամ, որը կարելի է մուծել մաս-մաս:
Երկկողմանի ծնողազուրկ եւ զոհված ազատամարտիկների երեխաների համար սահմանված է զեղչ 50 տոկոսի չափով: Միջնակարգ դպրոցը գերազանց գնահատականներով ավարտածները եւ զոհված ազատամարտիկների երեխաները համալսարան կընդունվեն հարցազրույցով:
Սկսած 2-րդ կուրսից, համալսարանի լավագույն ուսանողներին կտրվի Մոնթե Մելքոնյանի անվան կրթաթոշակ:
Համալսարանում կդասավանդեն գիտական աստիճան եւ աշխատանքային մեծ փորձ ունեցող բարձրակարգ մասնագետներ:
Դիմումներն ընդունվում են հուլիսի 16-ից օգոստոսի 30-ը, ամեն օր, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից, ժամը 9-15-ը:

Հասցեն՝ Տիգրան Մեծի 26ա, հանրային անվան թիվ 53 դպրոցի 1 հարկ (տեխնիկական ուսումնարանի մերձակայքում)
Հեռ. 58-24-14, ժամը 9.00-15.00

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
բետոնապատրաստներ իրենց հենակներով 4x2 մ չափով 40 հատ: Գինը պայմանագրային:
Մանրամասն տեղեկությունների համար զանգահարել 555783, 572422 հեռախոսահամարներով:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղային տնտեսությամբ եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Չկալովկա» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:
Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):
Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան, 9 հարկանի շենքի 1-ին հարկում, Երեբունու համայնքում: Ունի մեծ նկուղ, տնտեսական պատշգամբ, 45 քմ բնակմակերեսով: Գերազանց վերանորոգված է:
Հեռ.՝ 47-07-22, 58-18-41

Robin Generators RGX3500
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ: ☎ 529353

հաճախական.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	տարող.
50 Հց	3.0 կՎտ	2.5 կՎտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կՎտ	3.0 կՎտ	6.1 ժ	

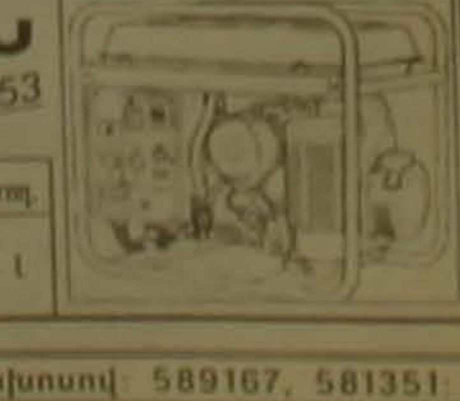

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ – Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65 Ինդեքս 69149 Պատվեր 637 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 7.08.1997 Գինը 100 դրամ